

SLOVENSKI NAROD

UREDNIŠTVO IN UPRAVA: LJUBLJANA, PUCCINJEVA ULICA 6 — TELEFON: 31-22, 31-23, 31-24, 31-25 in 31-26 — Izhaja vsak dan opoldne — Mesečna naročnina 6.—, hr. za tuzemstvo 15.20 Lir
IZKljučNO ZASTOPŠTVO za oglase iz Kraljevine Italije in tuzemstva tina
UNIONE PUBBLICITA ITALIANA S. A., MILANO
Računi pri poštno čekovnem zavodu:
Ljubljana št. 10-351
CONCESSIONARIA ESCLUSIVA per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: UNIONE PUBBLICITA ITALIANA S. A., MILANO.

Intenzivne letalske operacije

Velike izgube sovražnih sil v Cirenaiki — Bombe na Tobruk in Malto — Torpediran parnik

Glavni stan italijanskih oboroženih sil je objavil 28. maja naslednje 727. vojno poročilo:

Sovražna zbirališča čet in sredstev, ki so jih letalske sile osi živahno tolke v severni Afriki, so večer utrpeli velike izgube, medtem ko so bile prav tako z ugotovljenim uspehom napadene trdnjave v Tobruku, letališča in železniške naprave sovražnega zaledja. Italijanski in nemški lovci so v borbah sestrelili 13 letal.

Nadaljevalo se je bombardiranje ciljev na Malto.

V vzhodnem Sredozemlju je naše letalo zapazilo in torpediralo oborožen parnik 2000 ton.

Preteklo noč so britanska letala izvršila v več valovih nov letalski napad na mesto Mesino in poškodovala nekaj stanovanj. Med civilnim prebivalstvom ni bilo nobene žrtve. Protiletalsko topništvo je zadelo 4 izmed letal, udeleženih v akciji, ki so tresčala na tla, eno v bližini kraja San Raineri, eno med Catano in Scillo, eno med krajema San Giovanni in Pellaru, eno pa v bližini Mesine.

Tudi v okolici Catanije in Siracuse so bile odvržene bombe, ki pa niso povzročile niti žrtve niti pomembnejše škode.

Peto angleško letalo, ki so ga zadele obrambne baterije, je padlo na tla med krajema Villa San Giovanni in Catano.

Uspehi v borbi proti sovražnim lovcom

Z operacijskega področja, 29. maja. s. (Poročilo posebnega dopisnika agencije Stefani.) Težki bombniki so v noči na 27. maj hudo bombardirali sovražne železniške naprave. Na napadenem področju so izbruhnili veliki požari, ki jih je bilo opaziti še iz velike daljave. Druga letala so bombardirala trdnjavo Tobruk ter sovražno letališče. Tudi nemška letala so bombardirala Tobruk in bližnja taborišča. Večkrat zjutraj so se lovci, ki so ščitili bombnike, spopadli s precej večjo skupino sovražnih lovcev, ki so skušali ovirati bombnike osi pri njihovih operacijah. Po živahni borbi je bilo 7 sovražnih letal sestreljenih.

Vladarica na razstavi vojaške sanitetske službe

Rim, 29. maja. s. Nj. Vel. Kraljica in Cesarica je večeraj zjutraj obiskala razstavo vojaškega zdravstva, ki je bila prirejena o priliki kongresa vojne kirurgije. Sprejeli so jo najvišji zastopniki sanitetske službe oboroženih sil. Vladarica se je nad dve uri mudila na razstavi, ki prča o velikem napredku sanitetske službe v sedanji vojni. Vladarica je izrazila svoje zadovoljstvo voditeljem in organizatorjem razstave.

Nadaljnji razgovori Eksc. di Revela v Budimpešti

Minister o gospodarski politiki Italije v vojni

Budimpešta, 29. s. Zanimanje tiska in javnosti za obisk italijanskega finančnega ministra grofa di Revela je nad vse živahno. Govora visokega gosta in madžarskega finančnega ministra so objavili vsi listi. Tisk soglasno naglašja, da se tesno prijateljsko sodelovanje med obema državama na političnem in vojaškem področju razširja tudi na gospodarsko in finančno področje, ki sta zelo važni v vojni osnih sil in trojnega pakta.

Včeraj zjutraj je minister Thaon di Revel položil šopek cvetlic pred spomenik junakov, na pokopališču pa je položil venec pred spomenik padlim Italijanov. Popoldne je ministra skupno z italijanskim poslanikom sprejel regent Horthy. Ministrski predsednik Kallay je priredil v vladni palači obed v čast italijanskemu gostu.

Budimpešta, 29. maja. s. Snoči je Eksc. Thaon di Revel govoril pred izbranim občinstvom v dvorani parlamenta o vojni in finančah. Govornika je pozdravil kot enega izmed najodličnejših zastopnikov fašizma bivši minister Fabiani, predsednik družbe za italijansko-madžarsko sodelovanje. Govornik je obrazložil finančno politiko Italije v vojni ter je obeležil načela, ki morajo biti osnova finančne politike tudi v tistih državah, ki so na mesto zlata postavile delovno silo. Posebno pozornost so vzbudila izjavjanja o omejevanju vojnih dohodkov in o ukrepih za pobijanje spekulacije. Govornik je izrazil prepričanje o neizbežni zmagi narodov, ki nimajo zlata, pač pa svojo delovno silo in ki žrtvujejo svojo kri.

Göringov dar Duceju

Rim, 29. maja. s. Po nalogu maršala Göringja je prof. Wilhemser z državne akademije v Braunsbergu izročil Duceju enega izmed prvih izvodov slavne »Knjige o sodelovanju cesarja Friderika II. Duce je sprejel dar z zadovoljstvom, omenjajoč delež cesarja Friderika II. kot posredovalca med italijanstvom in germanstvom.

Direktor Banco di Napoli pri Duceju

Rim, 29. maja. s. Duce je sprejel Eksc. Frignania, generalnega direktorja zavoda Banco di Napoli, ki mu je poročal o delovanju zavoda v preteklem letu. Zavod je imel nad 8 milijard vlog ter je s krediti krepko podpiral zlasti razvoj kmetijstva. V Albaniji je zavod otvoril podružnico, ki pospešuje albansko gospodarstvo. Rezerve zavoda so presegle 1.6 milijarde lir. Zavod je dal Duceju na razpolago 4 milijone lir, ki jih je Duce določil v dobrodelne namene.

Smrt italijanskega akademika

Rim, 29. maja. s. Včeraj je umrl Eksc. Giulio Bertonio, akademik Italije in profesor romanske filologije na Kr. univerzi v Rimu. Pokopali ga bodo v soboto v Modeni. Giulio Bertonio se je rodil 26. avgusta 1878 v Modeni. Studiral je tudi v inozemstvu. Leta 1905 je predaval romansko filologijo na univerzi v Freiburgu. Leta 1921 je prišel na univerzo v Turinu, leta 1928 pa na rimsko univerzo. Bil je doma in v tujini priznan in spoštovan filolog. Zaradi svojih znanstvenih uspehov je bil leta 1932 imenovan za akademika Italije.

Pomembne izjave

Ministra za devize in valute
Rim, 29. maja. s. Senatska odbora za finance ter za devize in valute sta večeraj razpravljala o proračunu ministrstva za devize in valute. Minister za devize in valute

Svečan pogreb prefekta v Zari

Zara, 29. maja. s. Včeraj popoldne so pokopali prefekta iz Zare Eksc. Vezia Orzija, kapetana Kr. karabinjerjev Umberta Bonassina, podporočnika Giacinta Trupoi na in brigadirja Petra Berbellonia. V žalnem sprevodu izpred palače prefekture so bili guvernier Bastianini kot zastopnik Duceja, podtajnik stranke Barbarini kot zastopnik Tajnika Stranke, prefekt Stracca kot zastopnik podtajnika v notranjem ministvu Buffarini Guidija in poveljniki oboroženih sil. Tem so sledili številni zastopniki drugih oblasti in prvaki Stranke. Sprevod se je pomikal po glavnih mestnih ulicah med gostim špalirjem prebivalstva, ki se je poklonilo padlim junakom. Vsa Zara je bila zastopana pri tej resnobni žalni svečanosti in je počastila spomin na junakega prefekta ter vse ostale padle junake. Pred GILovim domom sta krste blagoslovila nadškof v Zari in škof iz Sebenice.

Mehika v vrsti anglosaških vazalov

Rim, 29. maja. s. Mehika se je dokončno priključila vazalnim državam anglosaških sil ter je napovedala vojno Italiji, Nemčiji in Japonski.

Ostavka venezuelske vlade

Buenos Aires, 29. maja. s. Iz Caracasa se doznava, da je venezuelska vlada v celoti demisionirala.

Torpediran ameriški rušilec

Buenos Aires, 29. maja. d. Iz Sante Lucie na britanskih Antilih javljajo, da je bil v ponedeljek torpediran ameriški rušilec »Blackeye«. Po torpediranju je ameriški rušilec odplul najprej proti otoku Martinique, ko pa se je zopet oddaljil na odprto morje, je bil ponovno napaden od neke podmornice. Letala v spremstvu rušilca so nato pričela podmornico zasledovati, vendar pravi ameriško poročilo, da rezultat te akcije ni znan. Ameriški rušilec je bil napaden izven teritorialnih vod.

Potopljene ladji

Berlin, 29. maja. s. V Finskem zalivu je bil potopljen boljševiški vlačilec min. Potopila ga je nemška obalna baterija. V vodah Curacaa je neka nemška podmornica potopila nizozemski 1147 tonski trgovinski parnik »Flora«, ki je bila že nekaj časa v službi angleške trgovinske mornarice.

Ob zaključku bitke pri Harkovu

Število ujetnikov in množine vojnega plena še naraščajo — Bombe na Murmansk — Skoraj 50.000 ton sovražnega ladjevja potopljenih

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 29. maja. Vrhovno poveljništvo nemške vojske je objavilo večeraj naslednje poročilo:

Uničevalna bitka pri Harkovu je dovela do velike zmage nemškega orožja in njegovih zaveznikov. Tudi zadnji razbremenjevalni napadi nasprotnika niso mogli spremeniti usode obkoljenih sovjetskih armad. Le posamezne skupine se nudiijo odpor. Njihovo uničenje je v teku. Že doslej je bilo naštetih 163.000 ujetnikov ter zaplenjenih 517 tankov, 1800 topov, nekaj tisoč vozil in nepregledna množica drugih vojnih potrebščin. Te številke še stalno naraščajo.

V srednjem in južnem odseku vzhodne fronte smo z lastnimi napadi dosegli zboljšanje fronte.

Na Severnem morju je bila luka Murmansk uspešno bombardirana. Poškodovanih je bilo več trgovskih ladij.

V letalski bitki nad severno-afriškim obalnim ozemljem so nemški in italijanski lovci sestrelili 14 sovražnikovih letal.

Ob južni obali Anglije je nemško letalo potopilo angleško stražno ladjo.

Naše podmornice uspešno operirajo na raznih morjih. Potopile so v močno zavarovanem konvoju 3 ladje s skupno 13.000 br. reg. tonami in torpedirale tri nadalje ladje, katerih usode ni bilo mogoče ugotoviti.

Ob obali Severne Amerike na Karibjskem morju in ob Mississippiju je bilo potopljenih 8 ladij s 26.800 br. reg. tonami. Poškodovane in torpedirane so bile 4 nadalje ladje. Pri otoku Martinique je nemška podmornica torpedirala ameriški rušilec, ki je s težkimi poškodbami dosegel ameriško obalo.

Na Sredozemskem morju je nemška podmornica z dvema torpedoma potopila petrolejsko ladjo v močno zavarovanem konvoju in dve transportni ladji v angleškem konvoju.

Na Severnem morju je bila potopljena v murmanskem konvoju ladja z 8000 br. reg. tonami.

Pri teh operacijah so nemške podmornice potopile 48.000 br. reg. ton sovražnega ladjevja, torpedirale pa 10 nadaljnjih ladij, izmed katerih so se nekatere bržkone potopile.

Pri poletih posameznih sovražnikovih letal nad nizozemsko obalo je bilo sestreljenih 10 angleških letal.

Malotevstina sovražnikova letala, ki so se pojavila nad Vzhodno Prusijo, so izzvala alarm. Malotevstine bombe so povzročile le malenkostno škodo.

V bitki tankovskih oddelkov pri Harkovu se je posebno odlikoval bataljon 160 strelskega polka.

Uničen konvoj

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 29. maja. s. Vrhovno poveljništvo nemških oboroženih sil je snoči objavilo naslednje izredno poročilo:

Sovražni konvoj, ki so ga izvidniška letala prestregla v vodah na skrajnem severu, uničujemo od 25. maja dalje skupne letal pod poveljstvom generala Stumpfa, ki operirajo skupno s silami vojne mornarice. Že omenjenega dne zvečer je nemško letalstvo, ki je moralo preleteti razdaljo več sto kilometrov, potopilo 8000 tonsko vorno ladjo ter z bombami poškodovalo 5 nadaljnjih ladij. Naslednjega dne je uspešno uničiti še en 8000 tonski tovorni parnik in zažgati 3 nadalje ladje močno natovorene transportne ladje. Posebno hud udarec je bil prizadeti konvoj, ki so ga zasledovale naše podmornice 27. maja. Letalske sile so tega dne potopile 11 ladij s skupno 72.000 tonami ter so hudo poškodovale dve nadaljnji ladji ter en rušilec. Z bombami je bilo nadalje poškodovanih 16 ladij.

Od tega transporta, ki je bil namenjen za Sovjetsko zvezo, so letalske sile torej potopile 13 ladij s skupno 88.000 tonami. K temu uspehu je treba dodati uspeh neke podmornice, ki je potopila 8000 tonski parnik, kakor je bilo objavljeno že v rednem vsajenem poročilu. Skupne izgube sovražnika znašajo potemtakem 96.000 ton. Ostanke konvoja se skušajo umakniti v severne predele, ki so se prosti ledu. Njih zasledovanje se nadaljuje.

Drzen napad na skrito sovjetsko letališče

Z vzhodne fronte, 29. maja. s. (Poročilo posebnega dopisnika agencije Stefani.) Lovci italijanskega ekspedicijskega zbora v Rusiji so zopet drzno napadli neko sovjetsko letališče na odseku južno od Harkova. Eskadrilje italijanskih letal, ki so ščitila bombnike tipa Heinkel 111 pri njih napadih na zbirališča sovražnika v žepu južno od Harkova, so nazaj gredle opazile sovražno letališče. Bilo ga je težko izslediti, ker je bilo skrito v nekem gozdu. Ko so nemški bombniki opravili svojo nalogo, so bili letci prosti in so se odločili za napad na letališče.

Z višine 4000 m so se z največjo brzino pognali nad sovražnika, ki je bil sprčo drzne akcije popolnoma presenečen. Pet enokrilnih lovcev je bilo razmeščenih na letališču, 4 bombnike pa so popravljali v majhnih hangarjih ob robu letališča.

Napad je bil izvršen v valovih. Lovci so s strojnimi obstreljevali sovražnika. Prva skupina je hudo poškodovala lovce, druge pa so z bombami zadele motorna vozila in skladišča bencina, ki se je vnelo. Močna protiletalska obramba ni preprečila akcije letal, ki so se vsa nepoškodovana vrnila na svoja oporišča.

S finskega bejišča

Helsinki, 29. maja. s. Vzhodni Karelji je finsko topništvo med Poventso in Maselko zelo učinkovito obstreljevalo sovjetske sile, ki so se zbrale za napad na finske utrdbe. Okrog Rukajervije, Uhtue in Louhija je bil močan nadlegovalni ogenj topništva z obeh strani. Pri Aunusu je finsko topništvo ob obali Ladoškega jezera preprečilo napad sovražnih sil.

Finsko letalstvo, ki operira v vzhodnem Finskem zalivu, je izsledilo veliko sovjetsko podmornico in jo z globinskimi bombami potopilo. Večkrat ponoči so se sovjetska letala pojavila nad Kotko in odvrgla neka bomb. Neki civilist je bil ubit, 7 jih je bilo ranjenih.

Londonska tolmačenja

Berlin, 29. maja. s. Drugič v tej pomladni je boljševiška vojska, piše »Börsenzeitung« izgubila v nekaj tednih cele armade, kar v znatni meri slabi njeno učinkovitost. »Deutsche Allgemeine Zeitung« pravi o zgodovinski zmagi, ki se uvršča med velika imena nemških ofenziv v preteklem poletju: Minsk, Bjalistok, Kijev, Smolensk, Vjazma.

Anglosaška propaganda skuša na vse načine oporekati veliki zmagi nemškega in zavezniškega orožja in zmanjšati njen pomen. V tem naporu vidijo berlinski opazovalci dobro premišljen namen odvrti pozornost javnosti od bistvenega dejstva, to je od uničenja treh boljševiških armad. Samo »Exchange Telegraph« beleži v brzojavkah iz Moskve nekaj vesti, ki se približujejo resnici. Angleška agencija priznava, da je bitka lahko odločilnega pomena za nadaljnje operacije na vzhodni fronti ter dramatično popisuje postopno obkoljevanje boljševiških divizij južno od Harkova in mogočno silo nemških bombnikov.

Londonska agencija zaključuje poročilo s trditvijo, ki je po mnenju lista »Nachtausgabe« povsem videzu sama vrnila, da je namreč mogoče, da bi bile na tako omejenem predelu kot je sedanji žep, obkoljene kar tri boljševiške armade. Če primerjamo prvi in zadnji del poročila agencije »Exchange Telegraph«, pravi berlinski list, takoj opazimo otipljivo protislovje. Poročilo je bilo torej v naglici sestavljeno v Londonu. List zaključuje, da so vse te informacije pač namenjene tujini. V oddajah za angleški narod se poslužuje londonski radio čisto drugega taktike. Izjavlja n. pr., da so po zadnjih informacijah pre-

V Šansiju in Čekiangu

Novi japonski uspehi v borbi proti kitajskim silam

Tokio, 29. maja. s. Okrog 10.000 kitajskih komunistov je obkoljenih v južno-vzhodnem delu pokrajine Šansi. Obeta se jim uničenje, kajti japonske čete, ki zasledujejo sovražne postojanke eno za drugo, čedalje bolj zožujejo obroč okrog njih. Po drugih zakasnelih vesteh so japonske čete uničile 6 kitajsko brigado. 400 Kitajcev je padlo. Vojni plen je velik.

Sanhaj, 29. maja. s. Po popolni zasedbi mesta Langčija zasledujejo japonski oddelki sovražnika, ki beži v gorovje vzhodno od mesta. Pri tem sodeluje letalstvo, ki uničuje sovražne postojanke v okolici Langčija in Kinheve. Japonske sile so ujele mnogo Kitajcev in dosegle znaten vojni plen.

Tajske čete na kitajskih tleh

Bangkok, 29. maja. s. Japonsko-tajski glavni stan je objavil prvo uradno poročilo o sodelovanju tajskih čet v vojni za veliko Azijo. V poročilu se navaja, da so tajske čete 26. maja zasedle važno strateško postojanko v pokrajini Šansi. Tajske čete so prekorčile severno tajsko mejo.

Japonci v Čitangou

Bangkok, 29. maja. s. Iz vojaškega vira se je izvedelo, da so japonske prednje straže le še 300 km oddaljene od Kalkute. Japonci so prodrli v Čitangou.

Prekasna pomoč

Rim, 29. maja. s. Amerika je Kitajski poslala predlog za konvencijo o posojanju in najemanju, kakršna je bila sklenjena z Anglijo.

Japonska trgovinska mornarica

Tokio, 29. maja. s. Kljub izgubam japonskega trgovinskega brodogoja v sedanji vojni, se je tonaža japonske trgovinske mornarice povečala. Kapetan Hajaši iz mornariškega ministrstva je izjavil, da so se Japonci polastili 220.000 ton sovražnega ladjevja. Hajaši je dodal, da se bo lahko dvignilo iz vode 500.000 ton potopljenega ladjevja. 50.000 ton je bilo že dvignjenih. Japonska je izgubila petih 5% tovornih ladij. Japonsko trgovinsko ladjeje je večje, kakor je bilo in se bo v bližnji prihodnosti še povečalo.

Japonski prihranki

Tokio, 29. maja. s. Finančni minister je imel v parlamentu govor, v katerem je opozoril na trdnost japonske finančne politike. Od decembra do marca so prihranki dosegli 6.8 milijarde jenov in so za 2.7

šle operacije na odseku pri Harkovu v statično fazo in da zaradi tega za nekaj dni verjetno ni pričakovati na tem področju nikakih pomembnejših dogodkov. To se pravi z drugimi besedami, da naj se angleška javnost ne zanima za to, kar se na tej fronti dogaja.

V Vzhodni Prusiji sestreljeni sovražni letali

Berlin, 29. maja. s. DNB poroča, da je v predzadnji noči nekaj sovražnih letal odvrglo nekaj bomb na kraje v Vzhodni Prusiji. Bombe so povzročile neznatno materialno škodo. Po dosedanjih podatkih sta bili pri tem dve sovražni letali sestreljeni.

Pomanjkanje železa v Sovjetski zvezi

Stockholm, 29. maja. d. Po nemški zasedbi Ukrajine trpi Sovjetska zveza tolikšno pomanjkanje železa in jekla kakor v sedanji vojni še nobena druga vojnojoča se država. To dejstvo ugotavlja v posebnem članku londonski gospodarski list »Economist« v razmisotvanju položaja sovjetske vojne industrije. List piše, da so Nemci zasigeli v Ukrajini ogromne zaloge surovega železa, ki bi meralo služiti kot surovina sovjetski industriji jeklenih izdelkov. Vsi poznejši poizkusi Sovjetske zveze, da bi izravnala izgubo te važne surovine, so se izjalovili. Nadomestitev izgube z novimi rudniki železa na Uralu in v Sibiriji ni uspela. Množina železne rude, ki jo je Sovjetska zveza doslej dobivala iz vzhodnih pokrajin, je znašala komaj 35% kapacitete vseh rudnikov, s katerimi je razpolagala ob izbruhu vojne. Zaradi silnega pomanjkanja železa in jekla so odredile sovjetske oblasti zelo strogo štednjo z železom. »Economist« piše, da so bile vse nove na vzhodu zgrajene tovarne, ki naj bi nadomestile industrijo v zasedenih pokrajinah vzhodno od Moskve, na Uralu in v Sibiriji, zgrajene izključno iz lesa in komisarijat za dodeljevanje kovin niti za tovarniške zgradbe ne

Povečana proizvodnja

Berlin, 29. maja. s. Ob koncu februarja je bilo v Nemčiji zaposlenih 24 milijonov delavcev v primeri s 23 milijoni v lanskem februarju. Kljub znatnemu številu vpoklicanih, se je število zaposlenih zelo povečalo v primeri s prejšnjim letom zaradi tega, ker so bili v proizvodnjo uvrščeni sto tisoč tujevc. Vojna proizvodnja se je v zadnjih 12 mesecih povečala od 50 do 100 odstotkov.

Kriza egiptске vlade

Carigrad, 29. maja. s. Nahas paša je rekonstruiral svojo vlado. Zanimivo je, da v njem ni več Makram Obej paše, bivšega finančnega ministra, ki so ga smatrali za voditelja vafdistične stranke. Nadomestil je bil s Kemal Soutki pašo. To potrjuje vesti o sporu med Nahas pašo in Makram Obej pašo.

Ukinitev letalskih prog v Ameriki

Lizbona, 29. maja. d. Zaradi silnega pomanjkanja bencina v Zedinjenih državah je moral ameriški urad za civilno letalstvo odrediti ukinitve letalske službe med 25 mesti Zedinjenih držav. Poročilo, ki je bilo o tem objavljeno v Washingtonu, ne navaja mest, ki bodo ostala brez letalskih zvez, verjetno pa je, da gre tudi za nekatera večja mesta, ki so bila navezana hkrati na več prekontinentalnih prog. Iz Washingtona se je nadalje zvedelo, da je predsednik Roosevelt v tork na tiskovni konferenci omenil, da proučujejo v Washingtonu načrt zgraditve petrolejskega voda med južnimi zveznimi državami, kjer so petrolejski vrelci, in med severnimi pokrajinami, kjer je pomanjkanje bencina najbolj čutnejše. Zaradi velikega števila petrolejskih ladij, ki jih je Amerika izgubila od pričetka vojne ob vzhodni obali, ni mogoče prepeljati v določene luke niti najpotrebnejših količin bencina.

Angleški delavci nezadovoljni s Churchillom

Stockholm, 29. maja. s. Kakor doznava londonski poročevalec lista »Allchanda«, je imel prof. Harold Laski oster govor na konferenci laburistične stranke, v katerem je izrazil splošno nezadovoljstvo britanskega delavstva in apostrofiral Churchilla z vprašanjem, ali se Velika Britanija zares bori za nov svetovni red, kakor je vlada večkrat poudarjala, ali za ohranitev starega reda. Delavci so živahno ploskali tem Laskijevim besedam, medtem ko je govornik po navedenem direktnem vprašanju Churchilla ironično pristavil: »Ko je gospod Churchill že toliko storil, lahko stori še to malenkost, da že enkrat pojma, kakšni so prav za prav cilji Velike Britanije v tej vojni.«

Lepša in boljša Ljubljana

Druga stran lica našega mesta — naša najlepša sprehajališča, ki so jih meščani začeli prav ceniti šele zdaj

Ljubljana, 29. maja.

Ljubljana ni le skupina hiš in cest, več ali manj prasnih ali blatnih, pustih ter dolgočasnih mestnih okrajev, nesimetričnih in nepopolnih trgov, vijugastih in tesnih ulic — skratka, z vsem tem, kar daje značaj mestu; Ljubljana je nekaj več. Najmanj dva obraza ima. Ne poznamo le vsakdanje, zakajane, prazne in puste Ljubljane, ki je slika mrtve narave, temveč tudi lepšo in boljšo Ljubljano. V to drugo Ljubljano spajajo tudi parki v mestnih okrajih samih, vendar je prava lepša Ljubljana ločena od mestnega zidovja in človeku se zdi, da je stopil v drugi svet, ko je zapustil mestne ceste. Ob delavnih jim delo ni dopuščalo, da bi se odtrgali od mestnega zidovja in tako so poznali Ljubljano samo od ene, nikakor ne od najlepše strani.

Če bi ocenjevali ljubljanska sprehajališča, bi najbrž priznali prvenstvo rožniškimi in ne tivolskim. Ljubljana ima precej parkov v posameznih mestnih okrajih, a njih lepota obledi sprito bogatega zelenja in čara gozdnih rožniških poti. Tudi sam Tivoli z vsem, kar ima eksotičnega, z vrtnarsko arhitekturo, palmami, japonskimi česnjami, cvetjem, vrtnicami in raznim drevmi, pri nas nenavadnim in navadnim, ne daje meščanu tega, kar najde na rožniških poteh. Ali se vam ne zdi, da ste oči težo s pleč in moro s srca, ko stopite na gozdne poti nad Tivoliem in ko od mesta ostanete v ozadju le nekaj rdečih streh in belega zidovja, kakor če bi pogledali na sliko, zastrto z zelenim dekorem?

Zdaj sleherni sprehajalec sam opeva Rožnik — to se pravi vse gricevje med Večno potjo, Tivoliem in šiško — ko zahaja tja. Krajevni pesniki niso potrebni, da bi odkrivali to drugo, lepšo in boljšo Ljubljano. Tudi ni treba stikati za kakšnimi posebnostmi in ne opisovati živalstva in rastlinstva. Dosti je, da se sama razvija, tako da lahko sliši celo divjega petelina, sprito slabih odmevov mestnega življenja. Posebno zadnje čase Rožnik zelo privlači ljubljance. Med binokostnimi prazniki je bilo na vseh glavnih poteh skoraj prav tako živahno kakor na promenadi. Morda se zdaj zdaj Rožnik marsikomu preveč »objudene«, zlasti tistim, ki so tja zahajali že, ko je bilo treba res se odkrivati meščanom njihovo drugo Ljubljano. Toda površina rožniških gozlov je tako velika, tako nagubana, raznolika z nešteti klički in stezicami, da se lahko preselimo tja vsi iz mesta, pa bo še vedno ostalo nekaj neskaljene tišine.

in svežega zraka, ki bo dišal bolj po smrečju kakor tobaku.

V rožniške gozdove pa ljudje ne zahajajo le uživati zraka, kar smo tudi sprevdili iz opozoril, naj bi meščani varovali svoje gozdove. Nekateri so namreč zadnje čase hodili tja po preklje, drugim je pa bila vsa poezija Rožnika v več ali manj svežih drevih. V gozdnih niso le pokale suhe veje, temveč so tudi ropotale sekire in hreščale žage. V rožniških gozdnih je mnogo storov, ki so zelo dobro kurivo; treba jih je pa izkopati in krvavi znoj te obilje, prelen jih razcepi. Vendar je mnogo marljivih poštnjakov, ki nočejo delati škode na drevju in kopljejo panje. Drugi so bili bolj »podjetni«; postavili so sekire na debela mladih dreves in so v kratkem času nasekali mnogo več. Tako so si menda zamišljali rožniške gozdove kot »narodni park«. Zdaj se pa tam sprehajajo tudi gozdni čuvaji, ki dopovedujejo tem zelo praktičnim ljubiteljem gozdov (to se pravi lesa), da takšno posepevanje lesne industrije še ni dovoljeno. Tako je upanje, da se bodo rane v rožniških gozdnih vsaj sčasom zopet zacelile in da bo gozd ostal — gozd.

Ali ste že kdaj pomislili, kako bi se spremenila vsa Ljubljana, če bi se razredčili ali celo povsem izgubili rožniški gozdovi? Zdaj nam Rožnik dovaja svoje neizčrpne zaloge odišavljenega gozdnega zraka in daje mestu najlepši okvir. Ljubljana bi postala neznosno pušča, če bi se razprostrale na njeni zahodni strani golčave namestu sedanjih zelenih gozdov. V mestu bi bilo tudi mnogo bolj vetrovno, zlasti še, ker pri nas prihajajo najbolj pogosto vetrovi od zahodne in južne strani, tako da bi veter dvigal še mnogo večje oblake prahu in tiščal dim v stanovanja. Poleti bi bile noči sredi mesta mnogo bolj soparne in zrak bi bil v splošnem manj čist. Druge, lepše in boljšo Ljubljano bi ne bilo več, vsakdanja Ljubljana bi pa bila še mnogo bolj pušča in siva.

Tegaj se zdaj meščani najbrž zavedajo, otkar se jim zdaj Rožnik tako privlačen in odkar odkrivajo v njem vedno kaj novega ter lepega. Če ga bodo dovolj vzljubili, ga bodo tudi znali varovati ter ga bodo postali v resnici vredni. Tivoli sam, brez zelenja košatih gozdov, ki se raztezajo daleč na zahod, bi bil le skromen park, ko bi ne bil več prednja straža najlepših ljubljanskih sprehajališč in Ljubljana bi postala sčasom zgolj puščava sivga zidovja. Rožnik je torej v pravem pomenu besede organsko zvezan z mestom in če bi ga uničili, bi zasekali najhujšo rano sami Ljubljani.

Dva gosta in dve reprizi v Operi

E. Karlovec, kot Carmen in Gostič kot Rudolf

Ljubljana, 29. maja. Gostje v naši Operi so zelo redki, zato sta nam Karlovec in Gostič tembolj dobrodošli. Zdaj, ko se bližajo zaključki sezone, bodo morda gostje številnejši. Karlovec je bila za »Carmen« napovedana že 17. aprila t. l., razmere pa so njen nastop odgodile do sedaj, da se je torej njeno gostovanje poznalo nad mesec dni. In to je bilo za prvo reprizo v tekoči sezoni slabo. Vijaki so bi medtem že odnehali, in tista premierska napetost je popustila; tako razburljena predstava je mogla vzdržati naš zanimanje le Elza Karlovecova kot močna, dokaj izvorna Carmen in pa baletnik Drago Pogačar, nov talent, ki smo ga bili veseli. Zakaj Bizetov vroči labodji spev je donel zmagovito je tolikrat z našega odra z najrazličnejšimi Joseji, Escamili, Micaelami in Carmenami, da nas more ta opera polno zajeti le še z novimi osebnostmi, pa z zares v vsakem pogledu vzornim uprizoritvijo.

Karlovec je že v pretekli sezoni s svojo kreacijo zbudila vsesplošno zanimanje in žela zanjo prav izjemno toplo priznanje. Letos je še sama povedala, da izkusa podati Carmen drugačno od tradicionalnega pojmovanja vloge, ne kot rafinirano lahkoživko, demonično žensko, ki namerno, iz gole objektivnosti zavaja moške v zlo in jim povzroča najhujše duševne bolesti, temveč kot prirodno, po značaju in temperamentu bolj primitivno ko zlo žensko skoraj živalskega nagona. Carmen je po njenem občutku kakor zver, ki ugrizne, ne da bi se zavedala, da dela s tem zlo. In po vrhu je še trmast fatalistka.

Resnično, tako Carmen nam je Karlovec podala, Svežega, izpočitega, sočnega glasa.

Kitajska reklama

Lastnik delikatesne trgovine Bell je bil prišel na srečno misel. Treba je nekaj storiti za trgovino, je pomislil sam pri sebi. Sedel je in napisal pismo svojemu hamburškemu dobavitelju čaja, naj mu pošle lepak kitajskega izvoznika čaja. Obnem mu je sporočil, da gre za nekega Cing-Canga iz Hongkonga.

Bell je Cing-Cangu točno pojasnil, da nujno potrebuje za širokopotezno reklamo sliko s kitajskim napisom in da ga prosí, naj mu jo čim prej pošlje.

Cing-Cang v Hongkongu je bil zelo presenečen in belil si je glavo z vprašanjem, čemu potrebuje Bell tako nujno reklamo sliko s kitajskim napisom. Ni bilo namreč moglo pričakovati, da bi bili Bellovi odjemalci večti kitajščine. Poleg tega Cing-Cang na take želje sploh ni bil pripravljen. Imel je sicer na razpolago dovolj reklamnih slik v vseh svetovnih jezikih, slike s kitajskim napisom pa ni imel. Bil je izključno izvoznik in zato noben pameten človek od njega ni mogel zahtevati podobnih stvari. Na drugi strani si je pa Cing-Cang prizadeval izpolniti po možnosti vse želje svojih odjemalcev. Zato je poslal svoja vajenca v tiskarno, da bi mu preskrbel čim pestrejši reklamni lepak.

Bell je kmalu dobil zaželeno reklamno sliko in bil je zelo ponosen na njo. Obesil jo je v sredino izložbenega okna in kar ni se je mogel nagledati s hodnika, tako je bila lepa. Bila je naravnost čudovita. Pravičljivi vrt, lepe, dražestne žene v šumeh svili in še marsikaj je bilo naslikano. Najlepše na sliki je pa bil nedvomno kitajski napis.

Bell bi se bil lahko še dolgo nemoteno veselil te slike, če bi ne bilo profesorja Brucka.

Profesor Bruck, ki je živel pred mnogimi leti kot raziskovalec v Aziji, je poučeval na mestni gimnaziji. Vsako jutro in opoldne je hodil mimo Bellove delikatesne trgovine. Mimogrede se je tistega jutra ozrl v izložbo in že je počil v smeh. Potem se je vsako jutro in vsako opoldne na ves glas smejal, ko je hodil mimo Bellove trgovine.

Tako je šlo dober teden dni in Bell je bil strašno jezen na profesorja. Končno se ni mogel več premagovati.

Kaj naj pa pomeni to bedasto rezanje sleherni dan! — je narahlil nekega dne moidočega profesorja.

Profesor Bruck je ponovno počil v smeh. — Slika, — je odgovoril kratko in komaj se je premagal, da se ni zasmajal Brucku v obraz.

Ne razumem vas, — je zarentalil Bell ves iz sebe od jeze. — Mar ni to nekaj edinstvenega — po opremi in učinku naravnost presenetljivega?

Da, — je pritrdil profesor, — samo da to še daleč ni nobena reklama za vas.

Kako da ne? — je vprašal Bell presenečen. — Kako da to ni zame nobena reklama? Mar ni dober čaj, ki ga prodajam?

Ne trdim, da ni dober, — se je zasmajal profesor in potegnil Bella v stran. — Toda kaj bi porekli vaši odjemalci, če bi vedeli, da se hvalite, da imate stalno na razpolago samo gnila jajca in žaltavo maslo? Vaši odjemalci pač ne vedo, da so gnila jajca in žaltavo maslo kitajska poslastica.

Svojo pesemko je zapel z iskrenim čustvom, lepim podajanjem svojega nežnega, toplega glasu in z vidno muzikalnostjo. Torej zopet domač, razvoja sposoben tenor!

V sredo popoldne pa smo imeli po predlogem premoru zopet enkrat, žal samo enkrat pred seboj Josipa Gostiča v partiji Puccinijevga Rudolfa. Dasi je bila Bohème že v potekajoči sezoni dovolj preigrana, se je Opera napolnila do poslednjega kotička, in aplavzi, ki so pozdravljali pevca in vedno iznova izražali zadovoljstvo občinstva z njegovo pristrčno kreacijo, so dokazovali, da uživa Josip Gostič v Ljubljani najširšo in redko toplo priljubljenost. Žel je uspeh, ki je nanj lahko ponosen.

Poznamo pač predobro Gostičevega poeta Rudolfa, ali to pot je bil do poslednjega dejanja drugačen, nov, junaški. Vzrok bo v dejstvu, da se je Gostič navedel večjih, razsežnejših prostornin in je pozabil na intimitet naše Opere; drugi vzrok pa je tudi v dejstvu, da poje čim dalje več velikih, težkih junaških partij, a malo izrazilo lirskih.

Njegov glas se je občutno okreplil, pridobil na prodornosti in hkrati tudi na lahkotni, s katero jemlje višine. Tako je s svojo kreacijo imponiral občinstvu, ki ljubi velike, probojne tenorske glasove in presenečen z zmagovito vztrajnostjo prav do zaključka. V vseh legah je njegovo pevsko podajanje krasno izenačeno, njegova igra pa je naravna in iskrena ter zavzema s svojo pristrčno toplino. Obsut je bil s cvetjem in darili.

Mimi Vidalijevo je zopet vzrasla pevski in igralski ter po pravici vzbujala zmerom nove posebne aplavze.

Tudi Polajnarjeva se je kot Musetta prav dobro uveljavila in žela obilo priznanja. Tako smo imeli z dvema gostoma zopet dve zanimivi operni reprizi, in ker se nam obeta daljše gostovanje Zlate Gjunglečeve, se lahko ob zaključku sezone nadejamo še nekaj repriz, ki bodo publiko pritežale. No, pa se dve operni novosti se privlačitajata: »Krispin in botra« ter »Vstajenje«. Bog daj srečo!

Fr. G.

Razprava zaradi tatvin pri Gospodarski zvezi

Istočasno je bila okradena tudi Gospodarska zadruga — Glavni krivec je pobegnil iz države

Ljubljana, 29. maja.

V začetku novembra lanskega leta so pri Gospodarski zvezi in takoj nato pri Gospodarski zadrugi, ki ima svoje poslovne prostore v isti zgradbi, razkrijali tatvine večjega obsega. Pri Gospodarski zvezi je zmanjkalo 15 kg olja, 50 kg sladkorja, 11 kg hamburške slanin, 250 kg svinjske masti. Kasneje so ugotovili, da jim je zmanjkalo še nadaljnjih 91 kg svinjske masti in 84 kg medu. Pri Gospodarski zadrugi pa je zmanjkalo 183,71 kg masti, zabojev 25 kg masti, 45 kg olja, 45 kg masla, 8 kg sira, 32 kg suhe slanin, 40 kg medu in 50 kg marmelade.

Čim so tatvine odkrili je izginil iz Ljubljane uslužbenec Gospodarske zveze Vinko Prelc. Pravi, da se je umaknil preko meje. Dotlej je veljal za pridnega in poštenega, tako da so mu zaupali tudi najbolj delikatne posle. Zaradi njegove odsotnosti tatvine niso mogli razjasniti v vseh podrobnostih. Zlasti ni bilo mogoče ugotoviti, ali je kradel samo on, ali pa sta sodelovala tudi uslužbenca J. P. in I. D., ki sta imela s Prelcem zelo ozke stike. Prav tako ni bilo mogoče ugotoviti vseh oseb, ki so ukradeni blago kupovali.

Pred sodnikom poedincem okrožnega sodišča dr. Rantom bi morala biti večera razprava proti šestim krivcem, soudeleženi bodisi kot tatovom, bodisi kot prikrivalcem in razpečevalcem. Glavni krivci pa na razpravo niso prišli in se je postopanje proti njim izločilo. Na zatožni klopi so sedeli še kaznovani samski delavec J. P., gostilničar K. R. in mesarski mojster F. S.

Prvemu obtožencu je očitala obtožnica, ki jo je zastopal na razpravi državni tožilec dr. Lučovnik, da je nekoč »kosil skupaj s Prelcem in še enim izmed odošnih obtožencev v železniški zadrugi; in si pustil plačati kosilo, ki je stalo 60 lir, z denarjem, ki ga je Prelc izkupil za ukradeni krompir. Obtoženec je dejanje priznaval, trdil pa je, da ni vedel, da plačuje Prelc z denarjem, ki ga je dobil za ukradeni blago. Razen tega mu je obtožnica očitala, da je prejel od Prelca 1000 lir kot odškodnino za kolo, ki ga je od njega kupil, pa mu ga je odošni obtoženec A. J. odvzel. Tudi ta denar je izviral iz kupnine za ukradeni mast. Obtoženec je to dejanje priznaval.

Drugoobtoženi gostilničar K. R. je v smislu obtožnice od junija do novembra prejel od Prelca deloma zase, deloma v hrambo večje število zavojev blaga, ki ga je Prelc ukradel pri Gospodarski zvezi in je obtoženec za to moral vedeti. Na razpravi se je zagovarjal, da je sicer res kupil nekaj masti zase, mislil pa je, da je pošteno pridobil, tembolj ker je od Prelca kupoval že prej razna druga živila. Priznal je tudi, da je nekoč v navzočnosti prvega obtoženca izplačal Prelcu 1000 lir, vendar se ni spominjal v kakšne namene. Obtožnica je k temu pripominjala, da je obtoženec prvotno priznal, da je za mast Prelcu plačal 20 do 25 lir kg, in je zato moral vedeti, da je ukraden, šele kasneje, ko je zvedel, da je Prelc zbežal, je začel trditi, da jo je plačal po 40 do 45 lir. Po obtožnici se da tudi iz vsega sklepati, da je bilo v gostilni obtoženca skladišče za ukradene stvari.

Tretji obtoženec mesarski mojster F. S. je junija prodal Alojziju J. 53 kg masti po 75 din kg, medtem ko je bila tedaj v smislu maksimalnega cenika predpisana cena 35 do 37 din. Prvi obtoženec je moral odgovarjati zaradi dveh prestopkov po § 333 II, k. z., drugi zaradi enakega prestopka, tretji pa zaradi prestopka po čl. 7 uredbe o cenah.

Na razpravi so bile zaslišane nekatere priče, ki pa niso izpovedale nič bistvenega. V skladu z obtožnico je bil prvooobtoženi J. P. obsojen na 1 mesec in pol strogega zapor, na 45,60 lire denarne kazni, tretji obtoženec mesarski mojster P. S. na 10 dni zapor, na 200 lir denarne kazni, pogojno za dobo dveh let, medtem ko je drugega obtoženca gostilničarja K. R. sodnik po § 280. k. p. zaradi pomanjkanja dokazov oprostil.

Automobilska nesreča na Rakeku

Sledila je razprava proti 36 letnemu mehaniku Rudolfu Horvatu, obtoženemu, da je zakrivil kot sofer osebnega avtomobila decembra l. 1940. na Rakeku trčenje z osebnim avtomobilom soferja Milana Jakomina. Do trčenja je prišlo pred Gromovo trgovino. V avtomobilu, ki ga je šofiral obtoženec, so se vozili Viktor, Matija in Anica Meden, v Jakominovem avtomobilu pa Ivana Korenčičeva. Obe vozili sta bili znatno poškodovani. Ivana Korenčičeva je dobila lahko telesno poškodbo, Jakomin pa krvavitve v sklepu desnega kolena.

Do trčenja je prišlo na ovinku, kjer je cesta zelo nepregledna in široka komaj 4 m. Izvozev prizadetih in prič so si glede krivde in dejanskega stanu zelo nasprotovale, tako da si ni mogel tudi zaslišani izvedenec inž. Štolfa ustvariti jasne slike, na čigavi strani je bila krivda za trčenje. Jakomin, proti kateremu je bila že prej razprava, je bil oproščen. Enako pa je bil oproščen večeraj tudi Horvat, za katerega se je izkazalo, da je karambola prav tako malo kriv kakor Jakomin.

Slabo plačana gostoljubnost

Posestniku Janezu Perku na Vodovodni cesti je marca zmanjkalo več raznih predmetov. Tako je ugotovil, da mu je neznan vlomilec odnesel iz kleti 50 klobas in 11 kg masti z dvema pločevinastima posodama, nadalje 5 litrsko pletenko žganja, kar vse je bilo vredno 1256 lir. Razen tega mu je zmanjkalo 79 rezilnikov kosilnega stroja v vrednosti 300 lir, 6 ščetk za pomivanje v vrednosti 30 lir, dolga vrv in veriga ter kos usnja v vrednosti 600 lir, ročni voziček vreden 1000 lir, brana vredna 650 lir, 200 kg kalijeve soli, vredne 170 lir in 12 sneževjev strešne slame v vrednosti 100 lir.

V času tatvine se je pri Perku oziroma v okolici njegove hiše mudilo več neznanec. Perko sam je sprejel za prehodno dobo na stanovanje in hrano 36 letnega mizarjskega pomočnika Franca Š. Obtoženec je prenočeval v hlevu, podnevi pa pomagal domačim pri delu. Toda kmalu se je naveličal, pokradel gostitelju nekaj stvari in jih razprodal.

Sodnik poedinec ga je za predmete, ki jih je priznal, da jih je ukradel, in sicer dva stara ročna vozička v vrednosti 50 oziroma 100 lir, rezilo kosilnega stroja in konjski komat v vrednosti 480 lir, obsodil na 1 mesec in pol strogega zapor.

Promet z motornimi vozili ob zatemnitvi

Ljubljana, 29. maja.

Po razpisu Visokega komisarijata opozarja ljubljansko mestno poglavarstvo lastnike in voznike motornih vozil, ki smejo voziti ob zatemnitvi, na vestno upoštevati predpise o zatemnitvi. Zato ponavljamo še veljavne predpise banovinske naredbe, ki zahteva, da je treba s predpisanimi sredstvi zastreti in zatemniti tudi svetla vozil, ki morajo biti razsvetljena med vožnjo in tudi tedaj, če stoje na krajih, kjer ni dovoljeno parkiranje. Vozila naj imajo le najpotrebnejše luči, ki pa morajo biti zastrite ali zasenčene. Zarotema vozil je treba zastreti tako, da prihajajo žarki direktne svetlobe v lahkem, nekoliko nazvaldo nagnjenem pramenu. Polag za ta namen izdelanih naprav se lahko poslužujejo tudi primernih pokrival s svetlobno rezo, ki jih nataknejo čez žaromete. Reza je pri motornih vozilih široka 5 do 8 cm in visoka 1 cm, pri žarometih koles pa 4 cm oz. 1 cm. Moč luči je treba toliko zmanjšati, da svetloba iz daljave 500 m ni več vidna, vendar pa mora svetloba zasenčenega žarometa segati vsaj 100 metrov pred vozilo. Da oslabimo močno luč, rabimo prosojne sivomodre filtre, napepljene čez svetlobno rezo.

Polna svetloba žarometa je dovoljena samo na odprtih cestah izven stranskih naselij, v mestih in naseljih je pa brez izjeme dovoljena samo zmanjšana svetloba, prav tako pa tudi pri srečavanju vozil na odprti cesti. Kadar stoji vozilo na prostoru, ki ni določen za parkiranje, mora imeti prižgano žarnico za parkiranje. Zadnje rdeče luči je treba zasloniti na podoben način, seveda brez sivomodrega filtra, ali pa z nekaj centimetrom dolgo cevjo iz debelega papirja, lenpenke ali pločevine. Taka cev se vodoravno natakne na zadnjo luč. Zato rdeča luč lahko prihaja le v vodoravni smeri za vozilom, med tem ko je od strani in od zgoraj zasenčena. Pri dvokolesih mora biti zadnji blatnik v dolžini 20 cm belo prepletkan. Pri svetlih vodnih vozil je poleg stranskih in vrhnih zaslonov treba imeti tudi vodoravne zaslon, ki onemogočajo zrcaljenje in odbijanje svetlobnih žarkov na vodi. Zatemnjena vozila mora voziti skrajno previdno in v naseljenih krajih samo z zmanjšano hitrostjo največ 10 km na uro. Kr. policija bo prekrške strogo kaznovala.

Iz Spodnje Štajerske

Novi grobovi. V mariborski bolnici je umrla hišna pomočnica Franciška Zupanc, stara 65 let. V Studencih pri Mariboru je umrl brisvski pomočnik Viljem Krimpelbein, star 31 let. V Mariboru je umrla zasebnica Roza Kljanšek, stara 61 let.

Dve nesreči. V neki tovarni na Tezenu pri Mariboru sta pomožna delavca Janez Toplak in Franc Sprah v torek dopoldne premikala vagon. Oba sta preslišala, da prihaja po istem tiru od zadaj drugi vagon. Preden sta opazila pretečo nevarnost, sta prišla med odbijace. Obema je zmečalo roke. Prepeljali so ju v bolnico. V Novi vasi je popravljal 31letni elektrotehnik Alojz Bečaj iz Studencev na 8 m visokem drogu dinamom. Med delom je pa izgubil ravnotežje, da je padel z droga ter si zlomil levo roko in levo nogo. Tudi njega so prepeljali v bolnico.

Nemški Rdeči križ v Celju. Drevi prireditelji Rdeči križ v slavnostni dvorani Nemškega doma v Celju koncert velikih nemških mojstrov. Na koncertu nastopi celjski godalni kvartet. To bo njegov prvi koncert pred široko javnostjo.

Mladinski vaški večeri. V 18 vaseh in trgih Spod. Štajerske se je zbrala mladina s svojimi roditelji. Prispele so dekleta iz Štajerske, ki so z igrami, petjem in plesom razveseljevala spodnjestajersko mladino. Na binokostno nedeljo dopoldne so nastopila na prostem z rajanjem za otroke. Tudi popoldne so bile prirejene igre na prostem.

Masti in prekajenega mesa si je privoščil. Posestnica Otilija Rojko iz Črešnjavec je pasla te dni v bližini doma krave. Kar sta se pripeljala k Rojkovi hiši s kolesi neki moški in ženska. Ženska je ostal pri kolesih zunaj, moški je pa odšel v hišo. Rojkova je stopila za njim in ga vprašala kaj bi rad. Odgovoril je, da so bili Rojkovi ovadeni, češ da so zaklali več prašičev, in da hranijo doma mnogo masti. Mož naj bi bil pooblaščen zapleniti del masti. Ko je hotela Rojkova zaklicati na pomoč, ji je nastavlil neznanec samonres na prsi. Tako je morala mirno gledati kako je stopil k omari in vzel 10 kg svinjske masti in okrog 6 kg prekajenega mesa, ter odšel z bogatim plenom. Kmalu se je vrnil Rojko. Ko mu je žena povedala kaj se je zgodilo, jo je takoj ubral za tatovoma in ju je dohitel. Žensko je zgrabil, moški je pa ušel. Izkazalo se je, da gre za tekstilnega delavca Franca Schreinerja iz Tezna in njegovo svakinjo.

Beleznica

KOLENDAR

Danes: Petek, 29. maja: Maksim DANASNE PRIREDITVE
Kino Matica: Princezna ljubezen
Kino Sloga: Onkrat teme
Kino Union: Kapitan Fracassa
Razstava Omersa-Putirih v galeriji Oberšel na Gosposveti cesti, odprta od 9. do 13. in od 15. do 18.
Koncert Ljubljanskega komornega tria ob 18.15 v veliki Filharmonični dvorani
DEŽURNE LEKARNE
Danes: Mr. Bakarčič, Sv. Jakoba trg 9, Ramor, Miklošičeva cesta 20, Murnayer, Sv. Petra cesta 78.

Iz pokrajine Gorizia

Zasedanje pokrajinskega upravnega odbora pod predsedstvom prefekta. V soboto se je sestel pod predsedstvom prefekta pokrajinski upravni odbor, ki je med drugim odobril spremembe v proračunu pokrajinske uprave, spremembo mestnega policijskega pravilnika Sambas, spremembo proračuna občine Cal di Canale, odobril občini S. Croce di Ailussino proračun za l. 1942., občini Farra d'Adige najem posojila 31.000 lir, občini Castel Dobro storniranje fondov, Cormonsu najem posojila 73.000 lir. Zavrnili pa je spremembo proračuna občine Gargaro in še nekaj predlogov drugih občin.

Židje nimajo dostopa v knjižnice podpornih društev. Prefekt je razposlal predsedniku pokrajine, županom in občinskim komisarjem okrožnico, s katero je v smislu višjih predpisov preprečeval dostop v knjižnice podpornih društev vsem osebam židovskega porekla. Če se pojavijo glede kakšnega obiskovalca dvomi, se mora njegovo poreklo ugotoviti na podlagi njegovega osebnega izkaza.

Dogovori živine v juniju. Pokrajinski prehranjevalni urad je objavil datume in kraje za dogovore živine po vsej pokrajini v mesecu juniju. Razen teh pa bodo vsako sredo dogovori v Gorizi pri občinski knjižnici za ovce in teleta, ki je njihova prostovoljna prodaja dovoljena.

Občinski vojni vrtni v Gorizi. Gorizijska mestna občina je na 48 krajih uredila tako imenovane vojne vrtove. Posejati so skupno pšenice na površini 84.350 kv. m, fižola na 3960, krompirja na 18.485, korenje na 16.440, rcinovo seme na 10.425, solnčnice na 560, zelje na 2.200, zelenjava na 1400 in posadili sadno drevje na 3200 kv. m. Skupno so posadili 141.020 kv. m. Padla je s črešnje in si poškovala hrbtnice. Zrtev nevarne nesreče je postala 48letna posestnica Bernarda Šiligojeva iz Piume. Med nabiranjem črešenj na drevesu ji je spodrsnilo, da je padla na hrbet 3 metre globoko. Poškodovala si je hrbtnico in je v življenjski nevarnosti.

Radio Ljubljana

SOBOTA, 30. maja 1942-XX.

7.30: Poročila v slovenščini. — 7.45: Lahka glasba. V odmoru (8.00): Napoved časa. 8.15: Poročila v italijanščini. — 12.15: Koncert kmečkega tria. — 12.40: Koncert terceta Dobrsek. — 13.00: Napoved časa. — Poročila v italijanščini. — 13.15: Poročila Vrhovnega Poveljstva Oboroženih Sil v slovenščini. — 13.20: Lepe pesmi od včeraj in danes. — Orkester vodi dirigent Angelini. — 14.00: Poročila v italijanščini. — 14.15: Koncert radijskega orkestra — vodi dirigent D. M. Sijaneč. — 14.45: Poročila v slovenščini. — 15.00: Pokrajinski vestnik. 17.10: Nove plošče Cetra. 17.55: E. Skalykovi: Za katere vrste ročnega dela se bomo odločili. — Gospodinjino predavanje v slovenščini. — 19.30: Poročila v slovenščini. 19.45: Operetna glasba. — 20.00: Napoved časa. — Poročila v italijanščini. 20.20: Komentar dnevnih dogodkov v slovenščini. 20.30: Vojaske pesmi. — 20.45: Predavanje v slovenščini. — 21.00: Simfonična prireditve družbe EIAR: Simfonični koncert, vodi dirigent Gino Marinuzzi s sodelovanjem sopranistke Amalie Pini. V odmoru: Predavanje v slovenščini. — 22.45: Poročila v italijanščini.

Umrl nam je naš dobi mož, oče in stari oče, gospod

Anton Ambrož

nočni čuvaj tobačne tovarne v p. Pogreb dragega pokojnika bo v soboto, dne 30. maja 1942, ob pol 5. uri popoldne izpred farne cerkve na Viču na viško pokopališče. LJUBLJANA, dne 28. maja 1942. Zalujoče rodilne: AMBROŽ, ZALETEL, OŠABEN in SERŠE.

Barje poslej varno pred poplavami?

Še pred desetletjem se poplave stalno ogrožale rodovitno barjansko zemljo — Odkar je poglobljena Ljubljana, ni bilo več večjih poplav na Barju

Ljubljana, 29. maja. Barje in poplave — to sta bila še pred leti skoraj neodtujljiva pojma. Vselej ob večjih nalivih, ko morali računati s poplavo na Barju. Prav zaradi tega nekateri tudi niso povsem dobro razumeli pravega pomena regulacijskih del Ljubljane in njenih pritokov. Mislili so, da je regulacija potrebna le zaradi preprečitve nadaljnjih poplav. To je bil sicer eden njenih glavnih namenov, vendar ne edini. Regulacijska in melioracijska dela so potrebna ne le, da se Barje dovolj osuši, temveč, da bo lahko ostalo primerno vlažno. Vodno omrežje na Barju je hkrati namakalni sistem. Barjanska tla je treba namakati v suhih mesecih, in sicer tako, da čim bolj zadržijo odtekanje vode po Ljubljani in Gruberjevem prekopu ter tako preprečijo, da bi se taina voda preveč znižala. To se v dobi, ko so Barje skoraj ob vsakem deževju ogrožale poplave, ni zdelo tako važno. Odkar je poglobljena Ljubljana v mestu, ni bilo na Barju večjih poplav, zato smo se že začeli tolažiti, da poplave ne bo več velikih povodni.

Največje povodnji so bile jeseni

Vse največje povodnji, ki so zavzemale katastrofalni obseg, so bile jeseni. Sicer so bile tudi pomladne povodnji precej pogoste in večkrat so napravile veliko škodo, vendar je bila škoda po jesenskih poplavih neprimerljivo večja, ker je voda tedaj uničila dozorevajoče pridelke in je bilo potem že prepozno, da bi zemljo izkoristili v istem letu za kaj drugega. Nekaj velikih povodni je bilo v zgodnji spomladi; navadno jih je povzročil naglo kopneči sneg hkrati z dežjem. Katastrofalna poplava je bila na Barju sredi avgusta leta 1908. To je nekaj izrednega, ker je avgust pri nas navadno sorazmerno suh mesec. Nekaj nenavadnega je bila tudi velika povodnja ob bočici 1. 1909. Zadržna večja poplava, ki jo lahko primerjamo z največjimi v preteklosti, je bila septembra leta 1933. Tedaj je bila velika večina Barja pod vodo. Voda je segala tudi v precej visoke lege, kjer so sicer tla suha in kjer ne govorimo več o barjanski zemlji. Poplavljen je bil tudi Ižanska cesta, ki je, kakor znano, na visokem nasipu.

Pred poglobitvijo Gruberjevega prekopa

Pravo poplavno ozemlje je bilo Barje pred poglobitvijo Gruberjevega prekopa. Prekop so poglobili 1. 1912. Prej se je voda po njem oteklala mnogo počasneje. Zastajala je seveda tudi v Ljubljani. Po večjih nalivih, ko so narasli številni pritoki Ljubljane na Barju in Gradišica, prekop in Ljubljana nista mogla dovolj naglo požirati vode, ki je začela stopati čez bregove: napolnili so se številni jarki na Barju in namestu, da bi voda po njih oteklala, je se celo pritokala iz rek, kakor se je začela razliti. Najprej so bila poplavljena vselej najnižja tla pri Lipah in na Havptmanici. Ob Ljubljani sami so tla na Barju precej višja, tako da je voda prestopila Ljubljanske bregove na Barju le ob največjih poplavih. Nekaj neverjetnega se je pripetilo nekajkrat, ko je zelo narasla Gradišica, ki ima hudourniški značaj, in dila s tako silo v Ljubljano, da je povsem zajela njeno vodo; ob ustju Gradišice je nastal v Ljubljani nenaden vodni jez. Voda Ljubljane, ko struga še ni bila poglobljena v mestu, ni imela dovolj pritiska, da bi predrla ta jez, zato je začela zastajati ter narasati, končno pa celo teči — nazaj proti Vrhniki! Ljubljana se je torej začela vračati na Barje, kar je seveda povzročilo velike povodnji.

Vpliv poglobitve Gruberjevega prekopa

Vpliv poglobitve Gruberjevega prekopa se je kmalu pokazal; voda je ob deževju oteklala mnogo hitreje in če so že nastopale poplave, voda ni več segala tako visoko. To je tudi začelo zavajati Barjane, da niso več zidali na tako visokih podstavkih hiš in da za nje niso tudi tako skrbno izbirali prostora. Prvotne hiše barjanskih naselencev so bile lesene in morla so značaja barjanskih tal bolj ustrezale, kakor selanje zidane. Nedvomno so bile bolj suhe. Novejše zidane hiše so premalo izolirane proti talni vlazi, če o izolaciji sploh lahko govorimo. Mnoge pa tudi niso varne pred poplavi. Do 1. 1926. je bilo med 189 barjanskimi hišami samo 34 lesenih. Leta 1933. ob veliki povodnji se je maskevala napaka, da Barjani niso več zidali hiš, odkar je bil poglobljen Gruberjev prekop, na višjih podstavkih ohranimo v višjih legah. V mnoge hiše je vdrila voda, usodno je pa tudi bilo, da so bile pred poplavi premalo zavarovane shrambe. Barjani nimajo polzemeljskih klet, zato morajo hraniti vse pridelke v nadzemnih shrambah, a tudi te niso bile dovolj varne pred vodo. Pokvarjenega je bilo mnogo živeža in živinske krme.

V kakšni višini naj bi zidali

Vpliv poglobitve Ljubljane je bil še večji kakor poglobitve Gruberjevega prekopa. To se je izkazalo takoj pri prvem večjem deževju. Poslej je bilo sicer še nekaj manjših poplav, a samo v najnižjih legah, kjer so bili vedno manj vredni travniki. Njive so v višjih legah. Zda je ni povsem zanesljivo, ali je po poglobitvi Ljubljane enkrat za vselej konec večjih poplav na Barju ali jih pa doslej še ni bilo, ker ni bilo močnejših nalivov, kakršni so bili ob splošnih poplavih — tudi druge v nižinah, ne le na Barju — prejšnje čase. V zadnjem desetletju ni bilo nikjer pri nas posebno velikih, katastrofalnih poplav, zato tudi se ne moremo reči, da so povodnji na Barju za vselej preprečene. Povodnji na Barju imajo drugačen značaj kakor v drugih nižinah ob rekah. Ljubljanska Barje je zvezano s kraškimi polji. Vode ne sprejema le neposredno od svojih pritokov, temveč tudi iz podzemskih kraških tokov. Ljubljana je kraška reka. Barje prejema vodo z višje ležečih kraških polj in jezov. Zato pa tudi barjanske vode pogosto najljubši naraščajo šele po nekaj dneh največjih nalivov, ne pa takoj. V resnici je po poglobitvi Ljubljane mnogo manjša nevarnost večjih poplav na Barju. Zda vselej ob deževju voda oteka z Barja mnogo hitreje kakor je prejšnje čase, tako da ne zastaja več v pritokih. Tudi Gradišica ne more več zajeziti Ljubljane. Zato pa smemo tudi upati, da poplave ne bo več tako velikih poplav v Polhovgrajski dolini, ker je hkrati omogočen hitrejši odtok vode po

Gradiščici. Še vedno je treba računati, da Barje ni povsem varno pred poplavi in da najbrž nikdar ne bo. Zato bi pa moralo biti določeno, o kakšni višini bi smeli zidati na Barju hiše, da bi bile povsem varne pred poplavi. Za to doslej ni bilo nobenih predpisov in prav temu je treba pripisovati, da so bili številni Barjani ob povodnji zelo oškodovani, ko jim je voda vdrila v poslopja.

Nasleje za Črno vas slabo izbrano

Ko so se ljudje pred približno 110 let začeli naseljevati na Barju, in sicer ob novi cesti, kjer je nastala Črna vas, ni bilo nobenega pravega načrta naselitve; načrta, ki bi upošteval vse činitele, ne le prometne in zemljske, temveč tudi terenske posebnosti. Najvažnejše bi bilo, da bi izbrali za naselje najugodnejši kraj v vseh pogledih. Črna vas je približno središče Barja. To je vsekakor neke vrste prednost. Toda to ni najvažnejše. Naselje bi ostalo tudi v središču, če bi ga sezidali vzdolž Ljubljane. Zemljišča ob Ljubljani imajo več prednosti. Rekli smo, da voda navadno ne prestopa bregov Ljubljane na Barju, zlasti ne blizu Črne vasi. Tla ob Ljubljani so namreč višja od barjanske ravnine. Važno je tudi, da niso šotna, kar pomeni, da se

ne sesedajo. Ko se je talna voda na Barju zaradi poglobitve Gruberjevega prekopa in Ljubljane znižala, so se znižala tudi barjanska šotna tla. Šotna tla se znižujejo že zaradi tega, ker šota razpada in »gine«, kakor pravijo Barjani. Če bi naselje sezidali ob Ljubljani, bi imelo tudi prometne prednosti, saj bi Barjani lahko imeli redno prometno zvezo z mestom po Ljubljani. Tla ob Ljubljani so bolj suha. Hiše bi ne bile ogrožene po poplavih, razen tega bi pa bile tudi bolj suhe, čeprav bi ne bile bolj izolirane proti vlazi kakor jih v splošnem izolirajo na Barju. Zda so za nadaljnjo naselitve na Barju najodločilnejši prometni činitelji: ceste. Hiše zidajo samo vzdolž ceste. Posledice usodne napake, da so izbrali kraj za naselje, kjer so nižja in mokra, se bodo kazale še dolgo tudi v prihodnosti. Naselje se ne more odtrgati od stare ceste. Zemljišča so zda že razdeljena med Barjane in druge lastnike, tako, da ni več tako lahko misliti na ustanovitve novega naselja vzdolž Ljubljane. Pri nadaljnjem smotnem naseljevanju Barja bi pa bilo vseeno neobhodno potrebno, da bi računali tudi z novimi cestnimi deli, to se pravi, da bi dobili tudi bolj suhi predeli ceste ter postali tako pristopni za zidanje.

DNEVNE VESTI

— **Mater je ustrelil po nesreči.** 12letni solar Angel Silini iz Posojne pri Bresciji je v spalnici svojega bratrance opazil puško. Snel jo je s stene in misleč, da ni nabita, pomiril na mater, ki je z nečakljivo pregledovala v isti sobi perilo. Čim pa je sprožil petelina, se je razlegel oglušujoč pok in mati se je zadela v glavo zrušila mrtva na tla.

— **Tri posode olja je zakopal v zemljo.** Spalstari karabinerji so bili opozorjeni, da je posestnik Luka Musin iz Pupante zakopal v zemljo, da bi jih prikril, tri posode olja. Karabinerji so napravili preiskavo in res našli zakopane posode, ki so vsebovale 150 litrov oljivega olja. Musin je izjavil, da je olje skril že pred tremi leti, ker se je hotel tako zavarovati pred tatovi.

— **Moževo jezo si je preveč vzela k srcu.** Irma Požar-Rusinova je v soboto nesla možu, zaposlenemu v neki tovarni na Flumi, kosilo. Šele v tovarni je opazila, da je pozabila kruh. Mož se je zato zelo razburil in jo je pošteno ozmerjal. Žena se je čutila užaljeno in mesto domov je šla k svoji materi, kjer je tudi prenočila. Naslednje jutro jo je mati pregovorila, da se vrne k možu. Toda na vratih stanovanja je nekaj časa zaman trkala. Ko pa je le vztrajala, ji je mož končno odprl vrata. V stanovanju sta se nekaj časa še kregala, nenadoma pa se je Rusinova, ki je bila zelo razburjena, pognala k oknu, ga odprla in se vrgla na cesto. Kljub temu da je bilo stanovanje le v prvem nadstropju, se je življenjsko nevarno poškodovala in v bolnici ne vedo, ali ji bodo mogli rešiti življenje.

— **Zavarovalnice so ukinile za ves čas vojne razdeljevanje reklamnih predmetov.** Italijanska zveza zavarovalnih podjetij in zveza zavarovalnih agentov sta v smislu višjih navodil, da naj se omeji čim bolj manj potrebna potrošnja, sklenili ukiniti za ves čas vojne razdeljevanje daril in reklamnih predmetov katerekoli vrste. Ta sklep veže vse zavarovalnice, zavarovalne agente in zavarovalne pooblaščenke.

— **Dragoceni spomini na Napoleona.** Plemiška rodbina Barisan v Castelfrancu ljubosumno čuva nekaj starh predmetov, ki potekajo od Napoleona, in ki jih doslej učenjaki niso poznali. V njeni posesti je velika diploma, s katero je Napoleon Bonaparte podelil naslov grofa senatorju Ivanu Barisan 1. 1810. Listina nosi lastno ročno podpis Napoleona in podpis vojvode iz Lodijs. Razen tega hranijo umetniško miniaturo, na katere okviru je velika črka N. Slika predstavlja zelo malo znano upodobitev Napoleona. Senatorju Barisanu je bila podarjena.

— **Prihod odposlanstva rumunskih vojnih ranjencev v Rim.** Iz Francije je prispele v Rim odposlanstva rumunskih vojnih ranjencev. Načeljuje mu general V. Cretoiu. Hrabre goste je rimsko prebivalstvo gostoljubno pozdravilo. Ob tej priložnosti je rumunski poslanik priredil v prostorih svojega poslanstva svečan sprejem v čast gostom.

— **Izredni stenografski preizkus.** V nedeljo so imeli torinski stenografi svojo prireditel. V njenem okviru je bil izveden izredni preizkus sposobnosti stenografije Parole Marese. Marese je stenografiral z zavezanimi očmi diktat nekega članka 500 besed s hitrostjo 360 zlogov na minuto. Svoj stenogram je nato brezhibno prebral. Preizkus je popolnoma uspel in pokazal izredni pomen stenografije, kakor tudi velike sposobnosti Maresejeve.

— **Izvršen plen karabinerjev.** Nadzornik milanski karabinerjev Crespi je dosegel vse pohvale vreden uspeh. Aretil je 41-letnega Emila Galimbertija, ki je zadnje mesece izvršil v Milanu nekaj zelo drznih tatvin in odnesel raznega blaga v vrednosti preko 740.000 lir. Februarja je vdril v skladišče trdnje Cigno in odnesel dežnih plaščev in drugega blaga v vrednosti 180.000 lir. Istega meseca je potem posetil prostore trdnje Viktorja Duegnasa in odnesel blaga v vrednosti 320.000 lir. V začetku tega meseca je vlomil v trgovino s kožuhovino Pitteri in napravil lastniku škodo za 240.000 lir. Razen teh pa je izvršil še mnogo drugih manjših tatvin.

— **Tri leta dela važnega zavoda.** Tri dni potekajo tri leta, kar je začel s svojim delom državni zavod za izveščanje in izpolnjevanje italijanskih industrijskih delavcev. Že v tej kratki dobi se je zavod odlično uveljavil s poklicnim pripravljanjem delavcev. Zgovorni so zavedni podatki. V 1. 1939—40 je zavod organiziral 1427 poklicnih tečajev, ki jih je poselelo 80.000 gojencev. Na račun Stranke je bilo organizirano zaradi vojnih potreb še nadaljnjih 727 tečajev z 24.410 gojenci. V 1. 1940—41 je bilo tečajev 1748 z 84.867 obiskovalci. Letos bo verjetno izvedenih 2000 tečajev z nad 100.000 gojenci. Doslej jih je bilo že 1778 z 70.324 vpisanimi poslušalci. V vsem

tem času se je povečala še posebna pažnja na izobraževanje tistih delavcev, ki so italijanski industriji najbolj potrebni. Med temi so predvsem mehaniki in kovinarji. Tretjina tečajev zanima vsako leto vojno industrijo in jih organizirajo skupno s podtajništvom vojne proizvodnje. (Agit.)

— **Hrvatski pevci v Grazu.** Včeraj je prišel iz Zagreba v Graz komorni zbor hrvatskega državnega konservatorija. Drevo priredil z graškim komornim orkestrom koncert. Zbor hrvatskih madrigalistov, eden najboljših iz vrste v Evropi, je prišel v Graz pod vodstvom ravnatelja drž. konservatorija prof. Mladena Pozalica. Hrvatskim pevcom so priredili v Grazu prireditel sprejem. Za njihov koncert vlada v mestu veliko zanimanje in vstopnice so bile prodane večnoma že v predprodaji.

— **Pomen pridelovanja olja v okviru novega evropskega gospodarskega reda.** Prolizivna oljivna olja je osnovna značilnost sredozemskega gospodarstva, saj obsega skoro vso svetovno proizvodnjo. Pred vojno so pridelali po vsem svetu okoli 8,7 milijona stotov oljivnega olja. Proizvodnja sredozemskega bazena samega je znašala 8,6 milijona stotov ali 99,4%. Sredozemski bazen ima torej v proizvodnji olja popolni monopol. Zaradi zanemarjanja in nesporazumov med državami proizvajalkami pa oljivo olje na svetovnih tržiščih ni prišlo do veljave, kakršna mu pritiče. Rimska vlada že selaj daje pobude, da se takoj po vojni to vprašanje primerno uredi. V Rimu je bil ustanovljen sredozemski zavod za študij vprašanj, ki so v zvezi z proizvodnjo, prodajo in potrošnjo olja. Ker bo bodoče evropsko gospodarstvo sponelo predvsem na sistemu izmenjave, se bo moralo italijanske olje uveljaviti predvsem v srednji in severni Evropi. (Agit.)

— **Nesreče.** Včeraj so sprejeli v ljubljansko bolnico naslednje štiri ponesrečence: Anton Znidaršič, 13-letni sin posestnika iz Velikih Lašč, se je močno urezal v levo oko; — Ivana Šeberle, 39-letna postrežnica iz Ljubljane, je padla na cesti in si zlomila levo nogo; — Aleksander Pajk, 21-letni sin strojevodje iz Ljubljane je padel na stopnicah in si zlomil desno nogo; — Ana Podrekar, žena kleparja iz Ljubljane, je cepila drva in se pri tem usekala v levo oko.

Iz Ljubljane

— **Ribi trgi danes bolje založen s svežimi morskimi ribami,** ker se je začel spomladanski ribolov, toda nismo računali na svetle noči; zda je slab ribolov na morju zaradi svetlih noči (jutri bo ščip) in najbrž tudi zaradi tega ni bilo danes napredaj svežih morskimi rib. Prodajali so le svežo polenovko, ki je po 30 L kg.

— **Iz se vedno lepo vreme.** Danes nas greje sonce iz ob solnčnega vzhoda: davi je bilo skoraj povsem jasno, pa tudi megla ni bilo. Prejšnje dni je kazalo, da bo začelo deževati. Pihal je jug in dan za dnem se je oblačilo, končno je pa veter vselej pogoltn oblake. Tudi včeraj popoldne je bilo nebo še omreženo. Po sedanjih znakih pa najbrž smemo soditi, da bo lepo vreme trajalo še nekaj časa. A dež bi bil zlasti sočivju, pa tudi travnikom že zelo dobrodošel.

— **Rejem goveje živine bo ljubljanski mestni gospodarski urad te dni začel dostavljati tiskovine za prijavo goveje živine.** Te tiskovine morajo rejemci natančno, zanesljivo in v vseh rubrikah čimprej izpolniti. Opozorjamo posebej, da je treba n. pr. pri kravah v prvo rubriko zapisati število krav, v drugo rubriko pa živo težo, koliko te krave skupaj tehtajo. Enako naj napišejo tudi za bikte, vce, telice in druge skupine živali. Napisati pa rejemci ne smejo tistih živali, ki jih bodo oddali na dogonu 3. junija t. l., seveda pa v prijavi ne smejo upoštevati tudi teže teh živali. Pripomnimo še, naj rejemci navajajo res pravo živo težo živali, ne pa morda višje ali nižje teže. Ker mora prijavo tudi podpisati vsak rejec, s tem podpisom tudi jamči za pravilno prijavo. Pozneje bo posebna komisija te podatke pregledala in se preprčala o resničnosti. Morebitne spremembe pri naslovih glede primka reja ali ulice stanovanja je treba seveda tudi napisati. Izpolnjene prijave naj rejemci oddajo najkasneje do 3. junija v sobi št. 35 mestnega gospodarskega urada v Beethovnovi ulici št. 7 dopoldne. Ker pa rejemci bodo pri oddaji prijave potrdili, naj uradu prijave prinesejo sami ali druga zanesljiva oseba. Prijavo morajo izpolniti tudi tisti, ki imajo samo eno govedo, zato naj pa oni, ki bi morda pomotoma ne dobili tiskovin za prijavo, sami pridejo ponje v mestni gospodarski urad.

— **Iz Odrzke živiliških nakaznic za maj bo mestni preskrbovalni urad pobiral v ponedeljek 1. junija od trgovcev z začetnicami A do J, v torek 2. junija z začetnicami K do M in v sredo 3. junija od trgovcev z začetnicami N do Z.** Pozneje predloženih odrezkov ne bo mogoče upoštevati, zato naj se trgovci točno ravnavajo po razporedu. Nakazila za mesec junij bo urad začel oddajati v petek 5. junija po že znanim vrstnem redu. Obenem opozarjamo mestni preskrbovalni urad, da bo 1. junija izdal posebne »kontne knjige«, kamor bo sproti vključeval, koliko blaga je bilo nakazano in koliko odrezkov je bilo oddanih. V to knjigo bo vpisoval samo preskrbovalni urad, trgovci sami pa morajo voditi knjigo »sprejema in izdatka«. K: jo je Prevod izdal 1. maja. Trgovci, morajo od 1. junija hkrati z odrezki, vedno predložiti tudi novo »kontno knjigo«, ki se od 1. junija dobi pri preskrbovalnem uradu. Za knjigo je treba plačati 5 lir ter naj ta znesek trgovci prinesejo s seboj tisti dan, ki je določen za oddajo odrezkov za maj. Pripominjamo, da nihče ne bo mogel dobiti blaga niti oddati odrezkov brez »kontne knjige«.

LJUBLJANSKI KINEMATOGRAFI

Predstave ob delavnikih ob 18. in 18.15, ob nedeljah in praznikih ob 10.30, 14.30, 16.30 in 18.30

KINO MATICA — TELEFON 22-41

Velika ljubljanska godba na ruskem carskem dvoru

Princezna ljubezen

Luiza Ferida, Claudio Gora, Laura Nucci
Režija Aleksander Volkov

KINO UNION — TELEFON 22-21

Film kavaliteta. Vinišča, opaziti pustolovščino in ljubavni spet

Capitan Fracassa

V glavnih vlogah: Elsa de Giorgi, Clara Calamai, O. Valenti in drugi.

KINO SLOGA — TELEFON 27-30

Film velike požrtvovalnosti in globoke ljubezni do dekleta, ki je po nesreči izgubila vid oči.

Onkraj teme

Robert Taylor in Irena Dunne

cami K do M in v sredo 3. junija od trgovcev z začetnicami N do Z. Pozneje predloženih odrezkov ne bo mogoče upoštevati, zato naj se trgovci točno ravnavajo po razporedu. Nakazila za mesec junij bo urad začel oddajati v petek 5. junija po že znanim vrstnem redu. Obenem opozarjamo mestni preskrbovalni urad, da bo 1. junija izdal posebne »kontne knjige«, kamor bo sproti vključeval, koliko blaga je bilo nakazano in koliko odrezkov je bilo oddanih. V to knjigo bo vpisoval samo preskrbovalni urad, trgovci sami pa morajo voditi knjigo »sprejema in izdatka«. K: jo je Prevod izdal 1. maja. Trgovci, morajo od 1. junija hkrati z odrezki, vedno predložiti tudi novo »kontno knjigo«, ki se od 1. junija dobi pri preskrbovalnem uradu. Za knjigo je treba plačati 5 lir ter naj ta znesek trgovci prinesejo s seboj tisti dan, ki je določen za oddajo odrezkov za maj. Pripominjamo, da nihče ne bo mogel dobiti blaga niti oddati odrezkov brez »kontne knjige«.

— **Opozorjamo na nocojšnji koncert** ljubljanskega komornega tria, ki se začne točno ob četrti na 7. veliki filharmonični dvorani. Koncert bo izvajal ljubljanski komorni trio: violonist Albert Dermelj, violončelist Cenek Sedlbauer in pianist Marijan Lipovšek. Koncertni spored je naslednji: 1. Corelli: Sonata za tri instrumente; 2. Beethoven: Trio v G-guru, opus 1, št. 2; 3. Škerjanc: Trio; 4. Novak: Trio quasi una ballata. Občinstvo opozarjamo, da bo začetek točen, konec pa pred 8. uro, zvečer. Vstopnice v knjigarni Glasbene Matice.

— **lj Masčobe, sladkor in mlo za mesec junij** bo mestni preskrbovalni urad dodeloval od današnjega petka 29. t. m. dalje. Oni, ki dobivajo to blago pri mestnem preskrbovalnem uradu, naj natanko upoštevajo vrstni red, ki je bil objavljen, da ne bo navajala pri blagajni in v skladišču. Današnji petek pridejo na vrsto trgovci z začetnimi črkami P do S. Trgovci, ki so sladkor doslej dobivali pri trdnji Jelacin, dobe to pot sladkor pri trdnji Gregorc & Komp. na Bleiweisovi cesti 15. Vsak upravičenec dobi na svojo živilsko nakaznico za mesec junij 300 g presnega masla in 1 del olja.

— **Iz Prazne vreče naj trgovci, zavodi in ustanove, li dobivajo moko neposredno iz skladišča** mestnega preskrbovalnega urada, vračajo tako, da bodo prazne vreče dobav mesece aprila in maja vrnili v mesecu juniju. Prazne vreče dobav mesece junija naj pa vrnejo meseca julija, seveda vedno po že objavljenem razporedu. Mestni preskrbovalni urad prosi vse prizadete, naj se natanko ravnavajo po teh navodilih, ker skladišče sicer vreč ne bo prevzelo.

— **Iz Prazne vreče revnih družin vojnih ujetnikov in internirancev** je bil včerajšnjim četrtim sicer zadnji dan, vendar bo pa mestni socialni urad v II. nadstropju stare cukrarne na Poljanskem nasipu številka 40 tudi še današnji petek 29. t. m. med 8. in 14. uro sprejemal naznanila tistih, ki doslej iz katerega koli vzroka niso oddali prijave. S seboj naj stranke prinesejo listine, ki so iz njih razvidni vsi podatki ujetnika ali interniranca ter tudi družinskih članov, obenem pa tudi uradna obvestila, pisma in podobno, da dokažejo ujetništvo ali internacijo člana družine. Tiste družine pa, ki je kak njih član šele po 1. maju t. l. šel v internacijo ali ujetništvo ali bo pa šel šel, naj se pa v mestnem socialnem uradu naznanijo tudi današnji petek ali kateri koli uradni dan pozneje. Vse prizadete družine pa morajo temu uradu vselej naznaniti tudi vrnitev ujetnika ali interniranca.

— **Iz Dram. gledališča so se po predstavi dne 19. t. m. našli 4 ključji v usnjatem etuiju** (1 Zeiss Ikon, 1 Wertheim in 1 navaden ključ). Ključje hrani mojster Leben v Drami.

— **Iz Socialno gospodarski odbor za rejo praveč vabi člane,** da pridejo v petek 29. t. m. na Cesto Soske divizije 58 (prej Masarykova) nasproti Ranžerju po riž, ki se bo delil od 14. do 13. ure.

Iz pokrajine Trieste

— **Zvezni tajnik je obiskal bolnišnico** Kraljice Helene. Zvezni tajnik dr. Piva je v torek obiskal bolnišnico Kraljice Helene v Triestu. Zadržal se je v njej nad dve uri priručno razgovarjajoč se z bolniki in ranjenci. V njegovem spremstvu sta bila zvezna podtajnika Foggia in Stefanini.

— **Tombola v korist slepcev.** V nedeljo bo na trgu Garibaldi v Triestu tombola v korist krajevnim odsekom zveze slepcev. Najvišji dobiček znaša 1000 lir.

— **Razstava Uga Carà.** Triestski k'par Ugo Carà pripravlja v galeriji »Corso« razstavo svojih del. Otvoritev bo v soboto ob 17. Carà, ki je razstavljal že v Ljubljani, je dosegel uspehe že na vizejski biennial in v Milanu.

— **Otvoritev letnega kinematografskega** gledališča v javnem vrtu. V soboto se bo začela v Triestu sezona letnega kinematografskega gledališča v javnem vrtu (Giardino Pubblico). Otvoritveni film bo »Butterfly in Seno«. O bodočem sporedu bo moglo odločiti občinstvo same.

— **Delavčeva srebrna poroka.** Alojz Busi, član pokrajinskega direktorija delavcev kovinarjev slavi danes v Triestu svojo srebrno poroko z Marijo Busijevo.

— **Prihod nemške mornariške godbe v** Trieste. Včeraj popoldne je prispevala v Trieste nemška mornariška godba, ki bo danes izvedla dva koncerta. Na pohodu skozi mesto je prebivalstvo nemške goste zelo toplo pozdravljalo. Nemci nadaljujejo svojo pot iz Trieste v druga večja obmorska mesta Italije.

— **Kaznovani kršitelji prehranjevalnih zakonov.** Sodniki okrožnega sodišča v Triestu so obsodili: Maura Giacomini za povišanje cen klobas na 1000 lir denarne kazni, Ada Smolarevo iz Milana za prehranjevalno prevaro na 15 dni zaporu in 300 lir denarne kazni, Alojza Gustinčiča zaradi prevare pri izročanju odrezkov za moko na 3000 lir denarne kazni, Lucijana Skorjo zaradi tihotapljenja 1 l olja na 400 lir denarne kazni, Jakoba Sossija in Ljudmilo Švabovo zaradi skrivnega zakola prasača in odtegnitve rednemu prometu, vsakega na 7 mesecev zaporu in 2300 lir denarne kazni, Petra Bruschetto, ker je prikril 12.500 l olja na 7 mesecev zaporu in 1500 lir denarne kazni, Lidijo Ambrosigovo iz Stull zaradi prevare v zvezi z živilskimi nakaznicami na 20 dni zaporu in 500 lir denarne kazni, Ivana in Franca Crevatina, ker sta odtegnila reini potrošnji 16 kg teletine, vsakega na 7 mesecev zaporu in 1000 lir denarne kazni, Viktorijo Grimaldo, ker je odtegnila redni potrošnji 132 kosov mla, na 6 mesecev in 15 dni zaporu in 1000 lir denarne kazni, Josipa Jazbeca zaradi povišanja cene bicikla in dveh plaščev na 20 dni zaporu in 3500 lir denarne kazni.

— **Dve nenadni smrti.** V torek popoldne je nenadoma preminil 41letni trgovec Anton Specchi. Zadel ga je kap med delom v njegovem skladišču. Smrtna nesreča se je pripetila 50letnemu delavcu Mihaelu Papiu. Napad boleznij je povzročil, da je padel po stopnicah in kmalu zatem zaradi poškodb umrl.

— **42 let že ni zapustila postelje.** Triest-ske »Ultime Notizie« poročajo o nevsakdanji bolnici. Gre za 50letno Marijo Bazzano, ki zaradi boleznij že 42 let ni zapustila postelje. Bolna je bila že v zgodnji mladosti, kasneje se ji je zdravje zboljšalo. Toda s 17. leti, n je začela znova bolehati in je bolna ostala do danes. Njena bolezen je živčnega značaja. V krajših presledkih jo muči mrzlica, bolečine čuti v želodcu, rokah in nogah. Zatekla se je po pomoč že k mnogim zdravnikom, ki pa ji niso mogli pomagati.

— **Nesreče.** 36letni Franc Gracogna iz Grazzane se je peljal s kolesom po deželi. Vanj se je zaletel avtomobil in ga podrl in levo koleno. 20letna Marija Stoppa iz Trieste je padla s kolesa in se lažje poškodovala. V bližini njegovega stanovanja je nek motociklist v Triestu podrl dečka Sergija Ceschio. Njegove poškodbe niso nevarne.

Naše gledališče

DRAMA

Petek, 29. maja: zaprti. (Generalika)
Sobota, 30. maja ob 17.: Romeo in Julija.
Prvič v letošnji sezoni. Red Premierski
Nedelja, 31. maja ob 14.: Konto X. Izven.
Znižane cene od 12 lir navzdol. Ob 17.30: Sola za žene. Izven. Znižane cene od 12 lir navzdol

Opozorjamo na prvo letošnje ponovitve Shakespearejeve igre »Romeo in Julija«, ki bo v soboto za red Premierski. Delo bo odigrano tudi letos za vse abonmaje. Igralni bodo: Prolog — Malec, Escalus — Gregorin, Paris — Drenovec, Monteg — Prestetnik, Capulet — M. Skrbinske, Romeo — Jan, Mercutio — Kralj, Benvolio — Peček, Tybalt — V. Skrbinske, brat Lorenzo — Lipah, brat Janez — Brezigrav, Baltazar — Nakrst, Peter — Plut, lekar — Raztresen, paž — Starič, Montegova — Gabrijelčeva, — Capuletova — Danilova, Julija — V. Juvanova, dojka — Nablocka, poveljniki straže — Raztresen, stražnika — Košuta in Blaž. Režiser: dr. B. Kreft, inscenator: inž. E. Franz.

OPERA

Petek, 29. maja ob 17.: Boccaccio. Red B.
Sobota, 30. maja ob 17.: Prijatelj Fri.
Red A.
Nedelja, 31. maja ob 15.: Boccaccio. Opeteta. Izven.
Franz v. Suppé: »Boccaccio«. Naslovno vlogo poje Manja Mlejnikova, Lotheringhija — Anžlovar, Lambertuccia — Zupan, Scalzo — Sanci, Leonetta — B. Sanci, Fiam

Tudi Sudanu ni prizanešeno

Obeta se mu težka gospodarska kriza, ki jo je povzročila angleška kolonialna politika

Sudan — pristanišče v Omdurmanu

Važnejši del vsega Sudana, kjer se križajo angleški in francoski interesi, je vzhodno pod angleškim in od leta 1936 vsaj formalno pod egiptskim vplivom stoječe ozemlje v območju gornjega in srednjega Nila ter njegovih pritokov. Angleški egiptski Sudan meri 2.600.000 km² in je skoraj štirikrat večji od Nemčije v sedanjem obsegu, šteje pa komaj 6.400.000 prebivalcev. Samo enkrat v novejši zgodovini je dosegel Sudan politično samostojnost. Bil je v 80 letih preteklega stoletja v času Mahdija.

Gospodarstvo obeh v mnogih predelih sorodnih ozemelj je odvisno od Nila. Kot prebivalci ozemlja ob izviru so imeli Sudanci tudi regulacijo vsega Nila pod kontrolo in torej tudi več vpliva na razvoj egiptskega gospodarstva, kakor je bilo to Egiptčanom po vojni. Zato je Egipt vedno znova poskušal zlomiti oblast mahdistov. Z angleško pomočjo se mu je končno to tudi posrečilo in sicer ob koncu preteklega stoletja. Sledila so 3 desetletja političnih nemirov, za katere so dale povod egiptске okupacijske čete. To je pa bila zopet ugodna in dobrodošla prilika za Anglež, da so Egipt vedno bolj izrivali iz prvotnega skupnega vladanja. Šele Anglezem neljuba rešitev abesinskega vprašanja je zopet prisilila Egipt, da je popustil v svojem stališču do Sudana.

Osrečje afriškega prometa

V tem razvoju so pa Angleži spoznali velik pomen Sudana na gospodarskem in prometnem polju za ves angleški imperij. Anglija je poskrbela, da se je razvil promet Sudana proti naravnim pogojem, ki kažejo v skladu s tokom Nila proti severu preko Egipta na Sredozemsko morje, proti vzhodu k Rdečemu morju. Edina od juga proti severu vodeča železniška zveza iz Sennara preko Khartuma se konča pri Wadi Halfa ob egiptsko-sudanski meji in se ne nadaljuje niti v deloma uporabljeni cestni zvezi po egiptskem ozemlju preko Asuana do Aleksandrije, kakor bi bilo naravno.

Proti Rdečemu morju pa vodita dve železnici in sicer iz Sennara preko Kasala in dalje severno iz Khartuma preko Adhara. Obe železnici se končata v pristanišču Port Sudan, preko katerega gre večina sudanske zunanje trgovine. To pristanišče je bilo zgrajeno v novejšem času. Dobre ceste skrbje za izpolnitev prometnih zvez. Speljane so seveda večinoma proti jugu, da je Sudan povezan s sosednimi pokrajinami Belgijskega Konga in Kenye ter na vzhodu z Asmaro in Gondarom v Abesiniji. V teh prometnih napravah je investiran večinoma angleški kapital. Anglija bi pač rada preprečila preveliko naslonitev sudanskega gospodarstva na egiptsko. Ker pa vodijo velike prometne zveze med Kapstatom in Aleksandrijo kakor tudi v vzhodno zapadni smeri od Rdečega morja k Guinejskemu zalivu preko Sudana, čeprav samo ob menjajoči se uporabi ladij, cest in železnic, je nadaljnji razvoj

Sudana v osrčju velikaafriške prometne zveze neizogiben.

Bombaž za Anglijo

Za Anglijo pomen Sudana ni bil izčrpan s tem, da je važno prometno križišče, temveč so bili ustvarjeni z zgraditvijo prometnih zvez samo pogoji za širokopotezno izkoriščanje gospodarskih dobrin Sudana v prvi vrsti bombaža. Prvotno je kazalo, da bo samo južni del Sudana prikladen za pridelovanje bombaža v velikem obsegu, ker je tam dovolj padavin. Ko so pa zgradili na Modrem Nilu pri Sennaru velik jez, so začeli pridelovati bombaž tudi v srednjem Sudanu. Egiptu zgraditev velikega jeza in s tem v zvezi širokopoteznega namakalnega sistema nista bila po volji, ker je videl v tem omejitve lastne preskrbe z vodo. Do najnovejšega časa se pa ta bojazen ni izkazala za utemeljeno, čeprav namakajo v Sudanu umetno nad 300.000 km² zemlje. Bombažne plantaže nameravajo v Sudanu razširiti na stiri do petkratno dosedanje površine. Toda bodnost po pokazala, kako bodo s tem prizadeti interesi Egipta.

Koliko koristi je prineslo umetno namakanje, kaže porast pridelka bombaža. Od leta 1910, ko je bil dograjen jez na Modrem Nilu, se je povečala površina bombažnih plantaž za 50.000 ha, pridelok pa približno za 22.000 ton. V naslednjih petih letih se je povečala površina še za blizu 80.000 ha, pridelok pa zaradi neugodnih vremenskih prilik pa samo za 10 do 12.000 ton letno. Od leta 1936. znaša pridelok bombaža v angleško-egiptskem Sudanu nad 50.000, včasih pa tudi do 62.000 ton letno. S tem je postal Sudan za Egiptom in Ugando najvažnejši afriški

pridelovalec bombaža. Anglija, ki je prevzela skoraj ves sudanski pridelok, je kotla s tem 8 do 10% svoje potrebe na bombažu.

Vedno težja preskrba

Vojna je tudi zapustila svoje posledice. Najprej je prinesla sicer znaten porast cen, od katerega pa sudansko poljedelstvo ni imelo večjih koristi, ker svojih pridelkov ni moglo v polni meri vnovečiti zaradi prometnih ovir. V primeri z letom 1939. se je skrčila možnost odprodaje kmetijskih pridelkov okroglo za 60%. Poobno kakor v Egiptu, se je morala uprava tudi v Sudanu odločiti za podpirne ukrepe. V primeri z Egiptom ima pa Sudan še to prednost, da si lahko pomaga z izvozom življenjskih potrebščin v sosedni Egipt in v Abesinijo. Sudan ima v izobilju rastlinskih živil zlasti stročnic.

Pri vsem tem pa mora prebivalstvo Sudana računati s poslabšanjem svojega položaja, saj dokler bo trajala vojna. Na eni strani je veliko vprašanje, ali si bo mogla uprava dovoliti stalno prevzemanje znatnega dela bombaža, na drugi strani pa manjkajo poleg izvoznih tudi uvozne možnosti. Sudan je pa kot dežela monokulture v visoki meri navezan na uvoz. Uvoz je bil skoraj vedno večji od izvoza. Tu je pa treba računati s prevoznimi težkočami, ki jih zaradi angleške kolonialne politike še dolgo ne bo mogoče odstraniti, ker bi bilo treba zgrajiti nove prometne zveze in presmeriti ves sudanski promet. Težkoča je tudi v tem, da število prebivalstva narasta. V petih 30 letih se je pomnožilo prebivalstvo Sudana za dobrih 80%. Tako stoji Sudan zaradi svojega širokopoteznega, da toda enostranskega usmerjenega gospodarstva pred svojo najtežjo krizo.

Zavod za racionalizacijo v Bolgariji

Iz poročila nemško-bolgarske trgovinske zbornice o lanskem poslovnem letu

Nemško-bolgarska trgovinska zbornica, ki je praznovala nedavno 15letnico svojega obstoja, je pravkar objavila svoje poslovno poročilo za lansko leto, v katerem obširno govori o nemško-bolgarskih stikih. Lani je zbornica svoje delovanje znova poživila. Nobena ustanova v Bolgariji ali Nemčiji ne more dati boljših informacij o izmenjavi blaga med Nemčijo in Bolgarijo kakor nemško-bolgarska trgovinska zbornica.

Poročilo ugotavlja, da se je delež Nemčije v bolgarski zunanji trgovini silno povečal in znaša zdaj 70%. Število zborničnih članov je naraslo lani za 123 na 504. Od teh je bil 301 iz Nemčije, 203 pa iz Bolgarije. Število povpraševanj, ki jih je prejela zbornica lani, se je zopet nekoliko skr-

čilo in sicer zato, ker so začele rešno poslovanje za mnoge predmete centralne dobaviteljnice. Povpraševanje za izvoz v Bolgarijo je bilo v Nemčiji 208, za izvoz bolgarskih pridelkov v Nemčijo pa 296. Novih informacij je dala zbornica lani 758, predlanskim pa 576.

Delovanje tehničnega oddelka pri izpostavi v Sofiji se nanašajo zlasti na ustanovitve in vodstvo bolgarskega zavoda za gospodarsko racionalizacijo. Na željo bolgarskega trgovinskega ministra je dala tehnična služba skupaj z Zavodom za norme v Bolgarijo pobudo za ustanovitev bolgarskega zavoda za gospodarsko racionalizacijo. Njegova naloga je pospeševati racionalizacijo v bolgarskem gospodarstvu.

Zavod je bil ustanovljen po predhodni proučitvi delokrogov državnega kuratorija za gospodarstvo in njegovih odborov. Cilj zavoda je sodelovati pri povzdigi blagostanja bolgarskega naroda potom uvedbe načel racionalizacije. Zavod ima več oddelkov, katerim je poverjena skrb za kmetijstvo, trgovino, proračun itl. Naloge Zavoda so: skrbeti, da se ne kvarijo živila in krma, normiranje in standardiziranje krme, proučevanje uporabe domačih goriv za plinske generatorje, ustanavljanje vzornih obrtnih obratov, poklicna posvetovanja in psihotehnične preiskave ter izdajanje obrtniških učnih pripomočkov.

Za nemško gospodarstvo je problem racionalizacije v Bolgariji važen v toliko, ker se s tem ne bo samo povečala proizvodnja in možnosti zmenjave blaga, temveč bo treba opremiti večje število bolgarskih obratov z novimi stroji, orodjem aparati, materijalom itl. Tako se odpira nemški industriji novo tržišče. V poslovnem poročilu se govori končno o sodelovanju zbornice na vselejnih in kontrolnem delu izpostave v Sofiji pri izvozu novih kmetijskih proizvodov. Kontrolno delo se je lani poglobilo in obsegalo je tudi izvoz vina, grozdja, čebule in drugih pridelkov.

Nemški umetniki iz Rumunije razstavljajo

V Berlinu je bila 16. maja otvorjena zanimiva razstava del v Rumuniji živčih nemških umetnikov. Razstavljene slike, grafike ter izdelki ljudske umetnosti in umetnostne obrti nudijo jasno sliko samoniklega ustvarjanja nemških umetnikov v Rumuniji. To je prvič, da stopajo v Rumuniji živčih nemški umetniki s svojimi deli pred nemško javnost. Razstavljena so dela starejših, že sredi preteklega stoletja umrlih pa tudi sodobnih, še živčih umetnikov. Njihova dela ne kažejo nobenega iskanega individualizma, pozna se jim pa čisto nemški značaj.

Med grafikami, zastopanimi na razstavi, je najpomembnejši Fritz Kimm. Izmed slikarjev omenja kritika Eduarda Morresa. Hansa Ederja, Konrada Vollratha, Ernestino Konnerth in Trudo Schullerisa; iz Banata pa Franca Fercha in Emila Lenhartha. Plastike so zastopane številčno slabo, kar je pač treba pripisati vojni. Margareta Depner je na tem področju nedvomno najpomembnejša. Rike Morres in Lütke Phleps zastopata z izredno dobrimi deli umetnostno obrt svoje domovine. Razstava njunih vzorin, pletenin, keramik, usnjenih in lesenih izdelkov, preprog itl. je izredno pestra. Posebno mesto zavzemajo zlatarska dela Hermanna Dernerja in Benna Morresa. To so najboljša ročna dela nemške umetnostne obrti. Izmed že umrlih, na razstavi zastopanih umetnikov omenja kritika C. A. Coulina (1869—1912), Friedricha Miessa (1854 do 1898), Karla Dörschla (1832—1917) in Fritz Schullerisa (1866 do 1898). Nemški umetniki v Rumuniji so razstavili svoja dela v Berlinu z namenom zgraditi most med svojo novo in staro domovino, kar se jim je tudi posrečilo.

Podržavljenje cerkvenega premoženja v Grčiji

Grška vlada se pogaja s cerkvenimi oblastmi o ureditvi položaja duhovščine, ki naj bi bila izenačena z državnimi uradniki tako, da bi dobivala plače iz državne blagajne. Doslej so dobivali grški duhovniki plače iz samostojne cerkvene blagajne, ki je črpala svoje glavne dohodke iz cerkvenega in samostanskega premoženja. Plače duhovščini bi obremenile državni proračun letno okroglo za 1 milijardo drahem. Za kritje teh izdatkov naj bi se poddržavilo vse cerkveno in samostansko premoženje in upravljal v bodoče kot državno imetje. Vsi dohodki od tega premoženja bi se stekali v državno blagajno.

Premoženje cerkve in samostanov v Grčiji je zelo veliko. Potom daril ali testamentarnih zapuščin so postale cerkve in samostani sčasoma največji posestniki v državi. Ker pa sami niso rabili mnogo denarja in ker duhovščina ni bila posebno interesirana na dohodkih je ostalo mnogo cerkvene in samostanske zemlje neobdelane. To stanje bo odpravljeno z novim zakonom ki ga vlada že pripravila in po katerem bo poddržavljeno vse cerkveno in samostansko premoženje.

Nov most čez Donavo

Bolgarski list »Zora« pozdravlja v uvodniku poset ministra Bugilava v Sofiji. To je po mnenju lista začetek novega razdobja v razvoju prometa na Balkanu. Bugilav je vnet zagovornik načrta zgraditve mostu čez Donavo, ki bi vezal Bolgarijo z Rumunijo in bi omogočil prometu med bližnjim vzhodom in vzhodnim delom srednje Evrope krajšo in udobnejšo pot.

Načrt mostu med Bolgarijo in Rumunijo je že zelo star, saj se govori o njem že nad 30 let. Zalnji dve leti vozijo sicer parniki med Ruse in Giurgiu, toda to je le začasna ureditev vprašanja prometa med obema državama. Vedno večja izmenjava blaga med deželami Bližnjega vzhoda in Balkanom na eni kakor tudi srednji Evropi na drugi strani zahteva nujno boljše prometne zveze. Sedanja posvetovanja o prometnih vprašanjih Balkana bodo gotovo približala uresničenju tudi načrt novega mostu čez Donavo.

Delovne stotnije

Madžarski poljedelski minister je poslal vsem občinam uradom okrožnic, v kateri jim naroča, naj postavijo delovne stotnije, da se tako zagotovijo dovolj delovnih stotnije, ki jih je dal na razpolago vojni minister, štejejo po 217 mož in vsaka stotnija lahko postavi na delo približno po 200 delovnih mož. Najmanjša edinica obsega 50 mož. Kmetovalci, ki imajo premalo zemlje, da bi lahko zaposlili vsaj pol edince, se lahko združijo, seveda če njihove kmetije niso preveč oddaljene druga od druge. Stroške postavitve in prevoza delovnih stotnij krije v obliki predujma vojno ministrstvo. Delodajalec mora plačati vsakemu delavcu dnevno 3.80 pengő. Če je zaposlena na enem posestvu vsa stotnija, skrbi za njeno prehrano vojno ministrstvo. Edinice dodeljujejo kmetovalcem poljedelski inspektorati.

Sportni pregled

Binkoštni nogomet v Nemčiji

V štajerskem nogometnem prvenstvu so na binkoštno praznike oba spodnještajerska kluba Rapid in Celje nastopila izven svojega igrišča. Rapid je že v soboto gostoval v Gradcu proti GAK-u in Celje v nedeljo v Rosenthalu proti Rosenthalu. Mariborčani so uspeli odnesti v Gradcu ves izkupicek, medtem ko so Celjani morali oditi brez točke.

Tekma v Gradcu je imela dva različna polčasa tudi po sistemu igre in gospodarja na igrišču. V prvem polčasu so z nizko igro prevladovali domačini in se je polčas zaključil z 0:1 v njihovo korist. V drugem polčasu pa so dovolili gostom uveljaviti njihovo visoko igro in Rapid je zveščepodaril na igrišču. Tekma se je končala s 4:1 za Rapid.

Tekma Celja in Rosenthala ni nudila nič posebnega. Domačini so bili po odmoru za gol na boljšem, do konca pa dvignili še na 3:1. Omenimo naj še, da je bil v nedeljo poražen tudi vodeči Kapfenberg, ki je v Gracu igral proti Zeleznikarjem. Tekma se je končala 1:0 (1:0) v korist Zeleznikarjev. Na binkoštno nedeljo so v Nemčiji igrali drugo kolo v finalu državnega prvenstva. V splošnem so se vse tekme končale, kakor so pričakovali. Schalke 04 je v Gelsenkirchnu premagal FC Kaiserslautern 9:3 (4:0). Vienna je tokrat nastopila proti Germanii z Königshütte na svojih tleh. Dosegla je enako zmago, kakor pred 14 dnevi na igrišču gostov, namreč 1:0. SC Planitz je premagal Breslau 02 z 2:1. Ostale tekme so se končale takole: VfB Königsberg - Ordnungspolizei Litzmannstadt 8:1 (3:0), Werder Bremen - Eintracht Hamburg 4:2 (2:1), Dessau 05 - Blau-Weiss Berlin 0:3 (0:2), Kickers Offenbach - VfL 99 Köln 3:1 (2:0) in Strasbourg - Schweinfurt 05 2:1 (0:0).

V nekaj vrstah

Med Nemčijo in Madžarsko je prišlo do sporazuma glede medsebojnega plavalnega dvoboja. Prireditve bo 18. in 19. julija v Darmstadtu v Nemčiji.

Nov način mednarodnega merjenja svojih najboljših lahkotletskih sil bodo uveljavili Madžari in Švedi. Ker so bodo povsod precejšnje težave s potovanji po železnih in parniških, so sklenili, da bosta moštvi nastopili kar vsako na svojem domačem igrišču, rezultate pa si bodo sporočali po radiu. Vse nadaljnje ocenjevanje se bo izvršilo po običaju.

Za binkošti so se pomerili v borbi za »Rimski pokal« tudi teniški reprezentanti Nemčije in Madžarske. Dvojbo se je končal 3:3. Po dosedanjih prvih treh tekmah vodijo v tabeli Italijani s tremi točkami, slede jim Madžari z dvema, Nemci z eno, Hrvatji pa brez točke.

Takoj po tekmi in Gradcu je Rapid odptoval na dvodnevno gostovanje. Nastopil je na binkoštno nedeljo v Celovcu proti mostvu, ki je bilo sestavljeno iz igralcev LSV in KAC. Mariborčani so podlegli 8:3 (5:25), deloma ker so nastopili z nekaterrim rezervnimi močmi. Naslednje dni so gostovali v Beljaku proti SV Villach. Beljanci so nastopili ojačeni. Tekma se je končala neodločeno 3:3.

D. Du Maurier:

Prva žena

Roman

Rada bi se bila domislila, kako je ime staremu mojstru, ki je naslikal tisti portret. Slika je visela v kotu galerije; iz bledega okvira so spremijale gledalca njene oči...

Onadva sta se ta čas pomenkovala, in jaz sem bila zgrešila nit njunega razgovora.

»Ne, niti pred dvajsetimi leti ne,« je rekel on.

»Te stvari me niso nikoli zabavale.« Slišala sem debeli, zadovoljni smeh gospe Van Hopperjeve. »Da ima Billy hišo, kakršen je Manderley, se ne bi klatil po Palm Beachu! Pravili so mi, da je kakor začarana pokrajina; drugače ga ni moči opisati.«

Prekinila se je. morda v pričakovanju, da se bo nasmehnil. On pa je kadil kar naprej; ta mah sem prvič opazila med njegovimi obrvmi gubico, tenko kakor svilena nit.

»Fotografije sem kakopak videla,« je vztrajala gospa Van Hopper, »in kraj se mi zdi res očarljiv. Spominjam se, da mi ga je Billy opisoval kot najlepšega izmed starih patricijskih domov. Le kako morete živeti daleč od njega?«

Njegov molk je postal mučen, in vsak drug bi ga bil razumel, ona pa je nadaljevala kakor pono-

61
rela koza, ki skače in tepta po prepovedanem svetu. Jaz, ki sem bila proti svoji volji zavlečena v ta sramotni položaj, sem čutila, kako mi sili kri v obraz.

»Da, Angleži ste vsi enaki, kadar gre za vaše hiše.« Njen glas je bil čedalje bolj kriček. »Delate se, kakor bi vam jih bilo malo mar, da ne bi pokazali, kolikani ste ponosni nanje. Kaj ne, da imate v Manderleyu galerijo minstrelov in dragocenih portretov? Obrnila se je proti meni, kakor bi mi hotela pojasnjevati... »Gospod de Winter je preskromen in ne prizna, a jaz mislim, da je ta prekrasna hiša že iz časov normanske osvojitve last njegovega rodu. Galerija minstrelov je baje dragulj. In mislim si, da so imeli vaši predniki v Manderleyu pogosto kraljevske goste, kaj ne, gospod de Winter?«

To je bilo preveč. Nikoli še nisem bila slišala bolj debele, niti od nje ne; toda njegov odgovor je priletel po bliskovito, kakor udarec z bičem. »Izza Eitelreda Poznega ne več,« je dejal. »Baš ko je bil gost moje rodbine, so mu vzdeli to ime, ker je zmerom prepozno prišel h kosilu.«

Zasluzila jo je; pričakovala sem, da bo prebledeła, a naj se zdi še tako neverjetno, te besede so bile bob v steno, in le jaz sama sem se sramovala namesto nje. Bilo mi je kakor našeškanemu otroku.

»Res?« je nadaljevala tja v en dan. »Nič pojma nimam o teh stvareh. V zgodovini nisem kdo ve-

kako podkovana, in kadar gre za angleške kralje, se vselej motim. Zanimivo je pa močno. Pisati moram svoji hčerki. Ta je vse drugače izobražena kakor jaz.«

Nastal je premolk, in meni je odleglo. Vsa nesreča je bila v tem, da sem bila premlada. Ko bi bila imela leto dni več, bi bila mežikala in se mužala, in nesramno vedenje te ženske bi bilo takoj ustvarilo vez med nama; tako pa nisem mogla drugega kakor prenašati vse peklenske muk, kakor pogosto mladi ljudje.

Mislim, da je opazil moje stisko, kajti obrnil se je k meni in me ljubezljivo vprašal, ali še želim kave; in ko sem odkimala in se zahvalila, sem še vedno čutila pogled njegovih oči. Radoveden, zamišljen pogled. Morda se je vpraševal, kakšne so prav za prav vezi, ki me spajajo s to žensko, in ali sem tudi jaz tako malenkostna kakor ona...

»Kaj pravite o Monte Carlu? Ako si namreč sploh kaj mislite o njem...« je rekel. To pritegnjenje k razgovoru je spravilo večerajšino institutko z rdečimi komolci in gladkimi lasmi v neznanško zadrego. Zamrmrala sem nekaj obrabljenega o izumetničenosti kraja, a preden sem utegnula dojecljati svoj stavek, mi je segla gospa Van Hopper v besedo.

»Dekle je razvajeno, gospod de Winter, v tem je nesreča. Koliko drugih bi dalo oči, samo da vidijo Monte Carlo!«

»Ali se vam ne zdi, da bi s tem namen prenehala?« se je nasmehnil.

Gospa Van Hopper je skomignila z rameni in puhnila v zrak velik oblak dima. Menda ga vobče ni razumela. »Za svojo osebo sem Monte Carlu zvesta. Angleška zima me zmerom tlači, moja narav je nič dobro ne prenaša. Kaj vas je privedlo semkaj? Saj niste izmed »naših«. Igrate, chemin de fer? Ali ste si mar prinesli palice za golf?«

»Za nič se še nisem odločil,« je rekel. »Precej naglo sem se odpravil doma.«

Njegove lastne besede so mu morale zdramiti kak spomin, kajti obraz mu je spet neopazno potemnel in obrvi so se mu namršile. Gospa Van Hopper se ni dala ostrašiti in je blebetala naprej. »Manderleyskih meglav nam bo tu seveda manjkalo. Tam je pač vse drugače. A spomladaj mora biti angleško podeželje prelesto.« Iztegnila je roko proti pepelniku in zmečkala cigareto. Razločno sem opazila drobno izpremembo v njegovih očeh, neopredeljivi otenek, ki jih je zastiral; čutila sem, da prodiram v območje, ki je izključno njegovo in meni nič mar.

»Da,« je kratko odvrnil. »Manderley je bil res prekrasen, ko sem odšel.«

Molk je padel med nas; molk, ki ni trajal dolgo, a je vendar prinesel s seboj neko zadrego. Ko sem kradoma opazovala tega moža, sem bolj ko kdaj videla svojega »Neznanelega plemiča«, kako se v noči zavil v svoj plašč kradoma plazi po hodniku. Glas gospe Van Hopperjeve je pretrgal mojo sanjarijo kakor brnenje električnega zvonce.